

**KJKP „VODOVOD I KANALIZACIJA“ d.o.o.
S A R A J E V O**

**PRAVILNIK O RAČUNOVODSTVENIM POLITIKAMA
KJKP „VODOVOD I KANALIZACIJA“ d.o.o. SARAJEVO**

Sarajevo, marta 2014.godine

Na osnovu Zakona o računovodstvu i reviziji u Federaciji BiH („Službene novine FBiH“, broj 83/09), Zakona o računovodstvu i reviziji BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 42/04), a u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardima (IAS)-MRS-8, Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja (IFRS), pratećim uputstvima, objašnjenjima i smjericama koje donosi Odbor za međunarodne računovodstvene standarde (IASB), u skladu sa članom 33. stav 1. tačka 4. Statuta KJKP “Vodovod i kanalizacija”d.o.o. Sarajevo, Nadzorni odbor KJKP “Vodovod i kanalizacija”d.o.o. Sarajevo, na 12. sjednici održanoj dana 26.03. 2014. god., donio je:

PRAVILNIK O RAČUNOVODSTVENIM POLITIKAMA

POJMOVI

Računovodstvene politike su dio računovodstvenih postupaka i obuhvataju sve praktične situacije i probleme prilikom obrade i računovodstvenog iskazivanja poslovnih događaja. Računovodstvene politike KJKP “Vodovod i kanalizacija”d.o.o. Sarajevo (u daljem tekstu: Društvo) donosi Nadzorni odbor.

Donošenje računovodstvenih politika iz prethodnog stava podrazumijeva izbor računovodstvenih postupaka u okvirima zakonom i računovodstvenim standardima dopuštenih mogućnosti.

I OPŠTE ODREDBE

Član 1.

Računovodstvene politike obuhvaćaju načela, osnove, konvencije, pravila i postupke iskazivanja imovine, obaveza, kapitala, prihoda i rashoda i finansijskog rezultata u poslovnim knjigama, a koji su osnov sastavljanja i prezentovanja finansijskih izvještaja Društva. Ovim pravilnikom utvrđuju se temeljne računovodstvene politike koje će se dosljedno i kontinuirano primjenjivati prilikom pripreme, sastavljanja i prezentiranja finansijskih izvještaja, a koje se zasnivaju na MSFI, MRS i Zakonom o računovodstvu i reviziji u FBiH.

Član 2.

Donošenje računovodstvenih politika podrazumijeva izbor računovodstvenih postupaka u okvirima Zakona o računovodstvu i reviziji F BiH («Službene novine F BiH», broj 83/09 i MRS 8 - Računovodstvene politike, promjene računovodstvenih procjena i pogreške dopuštenih mogućnosti za knjigovodstveno evidentiranje poslovnih promjena nastalih kao rezultat specifičnosti poslovanja Društva.

Član 3.

Pravilnikom o računovodstvenim politikama (u daljem tekstu: Pravilnik), definiše se način evidentiranja poslovnih promjena uvažavajući osnovni cilj organiziranja Društva.

II VREDNOVANJE I ISKAZIVANJE DUGOTRAJNE IMOVINE- STALNIH SREDSTAVA

1. POLITIKA VREDNOVANJA I ISKAZIVANJA STALNIH NEMATERIJALNIH SREDSTAVA

Član 4.

Nematerijalna sredstva su nefinancijska sredstva koja su bez fizičkog obilježja i koja se mogu identificirati. (MRS 38)

Za priznavanje sredstva kao nematerijalnog sredstva u bilansu stanja, neophodno je da Društvo kontroliše resurse iz kojih će buduće ekonomske koristi, koje se mogu pripisati dotičnom nematerijalnom sredstvu pritjecati u preduzeće, te da se trošak nabavke tog sredstva može pouzdano izmjeriti.

Član 5.

Prema prepoznatljivosti, nematerijalna sredstva Društva se dijele na:

- odvojiva (zasebna) nematerijalna sredstva,
- neodvojiva nematerijalna sredstva.

Odvojiva (zasebna) nematerijalna sredstva obuhvataju stavke koje se mogu identifikovati ili prepoznati i posmatrati odvojeno od cjeline.

Osnovna obilježja nematerijalnih sredstava iz prethodnog stava su mogućnost njihove nabavke ili prodaje odvojeno od preduzeća kao cjeline.

U odvojiva (zasebna) nematerijalna sredstva, u pravilu, pripadaju sve vrste nematerijalnih sredstava, izuzev *goodwill-a*, jer se *goodwill* ne može nabavljati ili prodavati odvojeno od preduzeća kao cjeline.

Član 6.

Nematerijalna sredstva se prema načinu sticanja dijele na:

- nematerijalna sredstva koja se kupuju od drugih pravnih lica,
- interno razvijena nematerijalna sredstva.

Član 7.

Nematerijalna sredstva koja se kupuju od drugih pravnih lica se svrstavaju u:

- nematerijalna sredstva koja se zasebno stiču,
- nematerijalna sredstva koja se stiču kao dio poslovnih kombinacija,
- nematerijalna sredstva koja se stiču pomoću državne potpore,
- nematerijalna sredstva koja se stiču razmjenom za druga sredstva.

Član 8.

Nematerijalna sredstva koja se zasebno stiču su razdvojiva nematerijalna sredstva koja se mogu identifikovati i čiji se trošak nabavke može pouzdano utvrditi.

Sredstva iz prethodnog stava se u Bilansu stanja Društva iskazuju u visini troška sticanja koji čini nabavnu cijenu, uključujući eventualne uvozne carine i poreze koji se ne mogu povratiti od poreznih vlasti, te bilo koji izdatak koji se direktno može pripisati pripremi sredstava za namjeravanu upotrebu.

Član 9.

Nematerijalna sredstva koja se stiču kao dio poslovnih kombinacija mogu biti:

- nerazdvojiva (*goodwill*),
- razdvojiva (patenti, licence, različita prava i slično).

Trošak nabavke sredstva iz stava 1. ovog člana se temelje na njihovoj fer vrijednosti na datum sticanja.

Član 10.

Nematerijalna sredstva koja se stiču na osnovu državnih potpora bez naknade su uglavnom koncesije (različita prava korištenja zemlje i slično).

Sredstva iz prethodnog stava mogu se priznati kao bilansna stavka po fer vrijednosti ili po početnoj nominalnoj vrijednosti uvećanoj za bilo koji izdatak koji se može direktno pripisati za pripremanje sredstva za njegovu namjeravanu upotrebu.

Član 11.

Za nematerijalna sredstva koja se stiču razmjenom za drugu imovinu, trošak nabavke po kojem će se iskazati imovina u Bilansu stanja Društva određuje se u visini fer vrijednosti koja je jednaka vrijednosti tog sredstva.

Član 12.

Interno razvijena nematerijalna sredstva dijele se u dvije osnovne grupe i to:

- interno razvijena nematerijalna sredstva koja se priznaju kao bilansne pozicije Društva, koji ih je razvio,
- interno razvijena nematerijalna sredstva koja se ne priznaju kao bilansne pozicije Društva nego se evidentiraju kao trošak perioda u kojem su razvijena.

Član 13.

Interno razvijena nematerijalna sredstva Društva priznaju se kao bilansne pozicije jedino ako su zadovoljeni slijedeći uslovi:

- nematerijalno sredstvo ima tehničku provedivost tako da može biti za upotrebu ili prodaju,
- postoji namjera dovršenja nematerijalnog sredstva i njegova upotreba ili prodaja,
- postoji mogućnost korištenja ili prodaje nematerijalnog sredstva,
- nematerijalna sredstva će davati buduće ekonomske koristi,
- postoje raspoloživi tehnički, finansijski i drugi resursi da se dovrši razvoj te da se upotrijebi ili proda pozicija nematerijalnog sredstva,
- pouzdano se toj poziciji nematerijalnog sredstva mogu pripisati izdaci tokom razvoja te pozicije.
-

Član 14.

U slučaju da uslovi iz prethodnog člana nisu zadovoljeni, izdaci interno razvijenog nematerijalnog sredstva trebaju da se priznaju kao troškovi perioda u kojem je razvijeno nematerijalno sredstvo.

Član 15.

Nematerijalna stalna sredstva su ulaganja u:

- imovinska prava,
- goodwill (ako je pribavljeno plaćanjem)
- i druga ulaganja (predujmovi),

od kojih se očekuju da će ekonomske koristi priticati u pravno lice u periodu dužem od jedne godine i kada se trošak nematerijalnog sredstva može pouzdano izmjeriti.

Nabava dugotrajne nematerijalne imovine knjiži se na razredu 0, putem konta – Nematerijalna ulaganja u pripremi, a po završetku procesa nabavke se prenose na odgovarajući konto nematerijalne imovine i to u trenutku kad se ista stavlja u funkciju.

Imovinska prava

Član 16.

Imovinska prava (MRS 38) mogu biti pribavljena: a/ plaćanjem
b/ vlastitim razvojem

i uključuju:

- izdatke za istraživanje i razvoj,
- pravo na patent,
- pravo na licencu,
- pravo na model,
- pravo na žig,
- pravo na uzorak,
- pravo na korištenje proizvodno- tehničke dokumentacije,
- ostala nematerijalna prava, kao što je softwer i t d .

Naprijed navedena nematerijalna prava se vrednuju u visini izdataka isplaćenih za njihovo pribavljanje. U ove izdatke uključuju se i troškovi pozajmljivanja nastali po tom osnovu.

Izdaci za istraživanje i razvoj

Član 17.

Istraživanje je izvorno i planirano ispitivanje poduzeto u namjeri da se dođe do novih naučnih i tehničkih spoznaja i razumjevanja. Troškovi istraživanja obuhvataju:

- aktivnosti za sticanje novih znanja,
- ispitivanje mogućnosti primjene istraživanja ili drugih znanja,
- i ostala ulaganja koja imaju karakter istraživanja i razvoja.

Član 18.

Troškovi istraživanja priznaju se kao sredstvo samo ako su nastali u funkciji razvoja tj. kada postoji uslov da je za potrebe razvoja neophodno izvršiti prethodna istraživanja i /ili da je ta istraživanja potrebno vršiti paralelno sa nekim razvojnim poduhvatom. U suprotnom, troškovi istraživanja priznaju se kao rashod u periodu u kojem su nastali i ne treba ih priznavati kao sredstvo u narednom periodu (MRS 38.t.54)

Troškovi razvoja priznaju se kao sredstvo kada postoji vjerovatnoća da će se tim troškovima ostvariti buduće ekonomske koristi i kada je troškove moguće pouzdano izmjeriti. U slučaju da ne postoji pouzdanost ostvarenja buduće ekonomske koristi kao rezultat troškova istraživanja i razvoja, ovi troškovi će se tretirati kao rashodi perioda, a ne kao sredstvo u narednom periodu. (MRS 38, t.59)

Član 19.

Troškovi istraživanja i razvoja obuhvataju:

- plate, naknade i ostale troškove osoblja zaposlenog na aktivnostima istraživanja i razvoja,
- troškovi materijala i usluga korištenih u istraživačkim i razvojnim aktivnostima,
- amortizacija nekretnina, postrojenja i opreme i ostalih materijalnih sredstava u iznosu u kojem se ova sredstva koriste za istraživačke i razvojne aktivnosti u ukupno uloženi sredstvima, za obavljanje poslovnih aktivnosti u određenom periodu
- ostale troškove, kao što je amortizacija patenta i licenci, u onom obimu u kojem se ova sredstva koriste za aktivnosti istraživanja i razvoja.

Patenti, licence i ostala imovinska prava

Član 20.

Ulaganjem u patente, licence, zaštitne znake i ostala imovinska prava kao što su prava korištenja tuđe imovine osigurava se njihovo korištenje u vlastitom poslovanju.

Vrijednost imovinskih prava iz stava 1. utvrđuje se u visini kupovne cijene uvećane za direktno pripisivane troškova nabavke. Kupljena prava ili ulaganja na tuđoj imovini predstavljaju imovinu Društva.

Član 21.

Nakon početnog priznavanja u knjigovodstvenom evidentiranju nematerijalnih sredstava imovine, primjenjuje se model troška nabavke (BKV – akumulirana amortizacija) na sve grupe.

Član 22.

Dugotrajna nematerijalna sredstva otpisuju se po osnovu procijenjenog vijeka upotrebe, odnosno temeljem procjene pritanja ekonomskih koristi od korištenja imovinskog prava ili nematerijalnog stalnog sredstva.

Izuzetno od naprijed navedenog stava ovog člana, vijek upotrebe utvrđivat će se prema Odluci Nadzornog odbora Društva.

Nematerijalna sredstva se otpisuju sistematski tokom procijenjenog vijeka trajanja, primjenom linearne metode otpisa za svako pojedinačno sredstvo.

Amortizacija prestaje kada se sredstvo amortizira ili ranije ako se isto razvrsta kao sredstvo namijenjeno prodaji (MSFI 5) ili se otuđi (prodaja).

Amortizacija ne prestaje ako se sredstvo s ograničenim vijekom upotrebe povuče iz upotrebe (MRS 38, t.117).

Član 23.

Osnovicu za amortizaciju čine ukupni troškovi i izdaci nabavke stalnog nematerijalnog sredstva ili prava, odnosno bruto knjigovodstvena vrijednost prava tj. nematerijalnog stalnog sredstva.

Član 24.

Početak otpisa stalnog sredstva počinje prvog dana narednog mjeseca od dana kada su okončana ulaganja u imovinsko pravo ili nematerijalno stalno sredstvo.

Član 25.

Smanjenje vrijednosti nematerijalnog sredstva treba priznati (teretiti) u Bilansu uspjeha MRS 36, t. 7,8,9,10).

2. DUGOTRAJNA MATERIJALNA IMOVINA–MATERIJALNA STALNA SREDSTVA

Član 26.

Dugotrajna materijalna imovina, obuhvataju *nekretnine, postrojenja i opremu* koje Društvo koristi u svom poslovnom procesu i za koje se očekuje:

- da će se koristiti duže od godine dana (MRS 16, t.6),
- da će buduće ekonomske koristi koje su u vezi s sredstvom priticati u preduzeće (MRS 16, t.17),
- da se trošak sredstva može pouzdano izmjeriti (MRS 16, t.7)

Sredstvo će biti priznato kao stalno sredstvo i kada se zna da to sredstvo neće direktno povećavati buduće ekonomske koristi, ali je nabavka tog sredstva neophodna da bi se dobile ekonomske koristi od drugih stalnih sredstava (zaštita čovjekove okoline i sl.).

Član 27.

Nekretnine, postrojenja i oprema mogu biti:

- u pripremi ili u izgradnji,
- u upotrebi,
- i namijenjena prodaji, a obuhvataju :
 - zemljište,
 - građevinske objekte,
 - opremu i mašine,
 - kancelarijsku opremu,

- umjetnička djela,
- transportna sredstva,
- avanse za dugotrajnu materijalnu imovinu,
- dugotrajnu materijalnu imovinu u pripremi.

Početno priznavanje materijalne imovine

Član 28.

Pojedinačni predmet nekretnina, postrojenja i opreme koji ispunjava uslove priznanja početno se mjeri ***po njegovom trošku sticanja odnosno nabavke*** (MRS 16, t.15).

Trošak nabavke uključuje:

- kupovnu cijenu,
- uvoznú carinu,
- poreze koji se ne mogu povratiti od poreznih vlasti,
- direktne troškove rada pri izradi ili sticanju sredstava,
- troškove pripreme mjesta,
- troškove isporuke i rukovanja,
- troškove ugradnje, postavljanja i puštanja u rad,
- troškove za stručne savjete arhitekata i inženjera,
- ostale troškove koji se mogu direktno pripisati dovođenju sredstava u radno stanje (MRS 16, t.16-17).

Trošak nabavke ne uključuje:

- upravne i druge troškove osim ako se mogu direktno pripisati nabavci sredstva ili dovođenju u radno stanje (bankarske garancije, kamate po kreditima i dr. MRS 23, t.12)

Terećenje troškova na nabavnu vrijednost prestaje u trenutku kad je ono dovedeno na lokaciju i u stanje neophodno za rad što se potvrđuje Zapisnik o tehničkom prijemu (MRS 16, t.20) i što predstavlja dan završetka ulaganja i aktiviranja stalnog sredstva.

Vrednovanje materijalnih sredstava nakon početnog priznavanja

Član 29.

Nakon početnog priznavanja u knjigovodstvenom evidentiranju **materijalnog sredstva, primjenjuje se model troška nabavke** (BKV – akumulirana amortizacija) na sve grupe.

Nakon njihovog početnog priznavanja sredstva , nekretnine, postrojenja i opremu treba voditi po njihovoj nabavnoj vrijednosti smanjenoj za ukupnu akumuliranu amortizaciju i akumulirane gubitke od smanjenja (MRS 16 tačka 30).

Kada se knjigovodstvena vrijednost povećava, povećanje se evidentira kao revalorizaciona rezerva.

Kada se knjigovodstvena vrijednost smanjuje, smanjenje se priznaje kao rashod.

Pozitivni i negativni efekti procjene se ne mogu međusobno prebijati već se odvojeno evidentiraju.

Ako je, i samo ako je, nadoknadiva vrijednost sredstva manja od njegove knjigovodstvene vrijednosti, knjigovodstvenu vrijednost treba smanjiti na nadoknadivu vrijednost. To smanjenje predstavlja gubitak zbog umanjenja vrijednosti. (MRS 36- tačka 59)

Gubitak od umanjenja imovine kod nerevaloriziranog sredstva priznaje se u dobit ili gubitak. Međutim, gubitak od umanjenja revalorizirane imovine priznaje se u sklopu ostale sveobuhvatne dobiti do iznosa do kojeg gubitak od umanjenja imovine ne prelazi iznos revalorizacijskog viška iste imovine. Gubitak od umanjenja revaloriziranog sredstva umanjuje iznos revalorizacijskog viška po tom sredstvu. (MRS 36- tačka 61)

Knjigovodstvenu vrijednost nekretnine, postrojenja i opreme treba isknjižiti:

- a) u trenutku otuđivanja; ili
- b) kada se od njihove upotrebe ili otuđenja ne očekuju buduće ekonomske koristi (MRS 16 tačka 67)

Dobitke ili gubitke koji nastanu prilikom isknjižavanja neke stavke nekretnina, postrojenja i opreme, treba uključiti u dobit ili gubitak onda kada se stavka isknjiži (osim ako MRS 17 ne zahtijeva drugačije). Dobici se ne klasifikuju kao prihod. (MRS 16 tačka 68).

Dobitke ili gubitke koji nastanu zbog isknjižavanja pojedinih stavki nekretnina, postrojenja i opreme treba utvrditi kao razliku između neto prihoda od otuđenja i knjigovodstvenog iznosa sredstva. (MRS 16 tačka 71).

Investiciona ulaganja u materijalna sredstva

Član 30.

Investicijska ulaganja na sredstvima dugotrajne materijalne imovine obuhvataju naknadne troškove na već postojećim sredstvima preduzeća (MRS 16, t.12,13,14).

Naknadni troškovi će biti priznati u knjigovodstveni iznos sredstva ako se zadovolje sljedeći kriteriji (MRS 16, t.7):

- a/ ako je vjerovatno da će buduće ekonomske koristi u većem obimu priticati u preduzeće
- b/ ako se troškovi mogu pouzdano izmjeriti.

Temeljni kriterij za priznavanje naknadnih troškova u nabavnu vrijednost je zadovoljen kad se time:

- produžava vijek upotrebe stalnog sredstva ,
- povećava njegov kapacitet,
- unapređuje kvaliteta njegovog učinka.

Naknadno povećanje vrijednosti stalnih sredstava kod vodovodne i kanalizacione mreže se vrši u slučajevima ukoliko vrijednost ulaganja prelazi 10.000,00 KM.

Naknadno priznavanje troškova na sredstvima dugotrajne materijalne imovine, a koji se odnose na zamjenu postojećeg dijela, podrazumijeva i isknjižavanje vrijednosti onog dijela koji je zamijenjen. Vrijednost dijela koji se isknjižava dobije se na sljedeći način, i to:

- procjenom „stručnog“ lica;

- ili u vrijednosti novog dijela koji se doknjižava (MRS 16 t.70).

Član 31.

Pod investicijom se smatra ulaganje novčanih sredstava u investiranje i nabavku dugoročnih sredstava koja su u funkciji obavljanja osnovne djelatnosti.

Član 32.

Na osnovu Plana investicionih ulaganja, koji je sastavni dio godišnjeg Plana poslovanja, Uprava donosi odluku o investicionom ulaganju.

Odluka iz prethodnog stava treba da sadrži:

- naziv sredstva, nekretnine, postrojenja ili opreme,
- iznos novčanih sredstava za ulaganje u sredstva, nekretninu, postrojenje ili opremu,
- izvore novčanih sredstava (vlastiti izvori, krediti, donacije i ostali izvori)
- period u kojem se treba realizirati investicija

Član 33.

Odluka iz prethodnog člana se dostavlja izvršnim direktorima Pogona i Sektora koji će ih prosljediti u dalju proceduru u skladu sa Pravilnikom.

Investiciono/tekuće održavanje

Član 34.

Tekuće održavanje predstavljaju naknadni izdaci (ulaganja) u stalna sredstva, gdje se vrši samo tekuće održavanje ili popravke sredstava.

Pod tekućim održavanjem podrazumjevaju se radovi u vrijednosti do 10.000,00 KM na vodovodnoj i kanalizacionoj mreži.

Izdaci (ulaganja) iz prethodnog stava ne priznaju se u knjigovodstvenu vrijednost nekretnine, postrojenja i opreme.

Troškovi iz stava 1. ovog člana su primarno troškovi rada i materijala, a mogu uključivati i ostale troškove radi (npr.asfaltiranje prokopa) ponovnog postizanja ili održavanja ekonomske koristi na prvobitno predviđenom nivou.

Ovi izdaci priznaju se kao rashodi u razdoblju u kojem nastaju.(MRS-16, t.12.)

Sticanje stalnih sredstava

Član 35.

Sredstva dugotrajne materijalne imovine se stiču:

- kupnjom /vlastiti i kreditni izvori/;
- donacijom.
- sticanjem sredstva u vlastitoj režiji, odnosno vlastitim radom i izvođenjem.

Član 36.

Vlastiti izvor sredstava za investicije je amortizacija i raspoređeni dio neto dobiti za investiciona ulaganja izdvajena po završnom računu (plan investicija za narednu godinu).

Član 37.

Kreditni izvori sredstava za investicije su prikupljena namjenska novčana sredstva za investicije od poslovnih banaka.

Član 38.

Državna donacija je prenos resursa Društvu od strane države (vlade, vladinih organizacija, i sličnih tijela na lokalnom, državnom ili međunarodnom nivou).

Sticanje sredstva u vlastitoj režiji

Član 39.

Na osnovu odluke iz člana 32. i člana 35. stav 3. ovog Pravilnika, Službe za održavanje vodovodne i kanalizacione mreže Društva otvaraju radni nalog.

Pored odluke iz stava 1. ovog člana radni nalog se otvara i na osnovu: ugovora sa investitorom, ispostavljene narudžbe, profakture, predmjera i predračuna radova, pod uslovom da su prethodno provedene procedure ugovaranja, u skladu sa Pravilnikom o javnim nabavkama Društva.

Član 40.

Operativnu realizaciju radnog naloga provode Rukovodioci službi za održavanje vodovodne ili kanalizacione mreže.

Član 41.

Na osnovu Pravilnika o ugovaranju, izgradnji i nadzoru građevinskih, zanatskih, monterskih i drugih radova u Društvu, putem građevinskog dnevnika registruju se sva zbivanja na radilištu koja su od značaja za izvođenje i obračun radova:

- izvođenje i opis radova na radilištu,
- klimatsko-meteorološki podaci,
- nezgode na radilištu,
- registar radnika Društva na radilištu po broju i kvalifikaciji,
- registar mehanizacije Društva po broju, nazivu i vrsti mehanizacije,
- registar početka i završetka radnog dana,
- satnice radnika i mehanizacije Društva.

Član 42.

Građevinska knjiga predstavlja dokumenat objekta koji se gradi. Građevinsku knjigu je dužan voditi šef gradilišta, a potpisuje je nadzorni organ investitora.

Osnovna svrha i namjena ovog dokumenta jeste uvid i materijalni dokaz činjeničnog stanja na objektu u svim fazama gradnje (prethodni, pripremni i završni radovi kao i vanjsko uređenje objekta).

Član 43.

U građevinsku knjigu se evidentira:

- količina izvedenih radova i ugrađenog materijala od strane Društva,
- jedinična cijena za izvršene radove,
- kumulativni iznos za izvedene radove, veće vrijednosti i dužih rokova izgradnje (mjesečni iznosi radi obračuna privremenih situacija),
- ukupan iznos radova po konačnoj situaciji.

Član 44.

Podaci u građevinskoj knjizi moraju potpuno odgovarati količinama po radnom nalogu (izdatnicama i radnim nalogima angažovanja mehanizacije Društva).

Društvo je dužno prema građevinskoj knjizi i radnom nalogu napraviti Zapisnik za angažovanje vlastite mehanizacije, radne snage i utrošenog materijala sa skladišta Društva.

Za sve troškove koji nastanu kao rezultat izgradnje stalnog sredstva u vlastitoj režiji Služba za održavanje vodovodne i Služba za održavanje kanalizacione mreže je dužna, na osnovu radnih naloga, izraditi privremenu situaciju na kraju svakog mjeseca, a po završetku radova okončanu situaciju. Privremene i okončane situacije se dostavljaju računovodstvu na knjiženje najkasnije do kraja narednog mjeseca za predhodni mjesec.

Računovodstvo je dužno da privremene i okončane, kao i sve fakture (npr.računi za asfalt) koje se direktno odnose na sticanje stalnog sredstva u vlastitoj režiji, knjižiti preko konta nekretnine, postrojenja i oprema u pripremi.

Privremene i okončane situacije o izgradnji stalnog sredstva u vlastitoj režiji u računovodstvu se knjiže na način da se zaduži konto nekretnine, postrojenja i oprema u pripremi, a odobre konta u okviru klase obračun troškova i učinaka (troškovi materijala u cilju sticanja sredstava vlastitim radom, troškovi radne snage u cilju sticanja sredstava vlastitim radom, troškovi rada mašina u cilju sticanja sredstava vlastitim radom i ostali troškovi).

Po okončanju radova na izgradnji stalnog sredstva i nakon knjiženja okončane situacije na pomenuti način, vrši se zatvaranje konta nekretnine, postrojenja i oprema u pripremi uz zaduženje nekog od konta na klasi stalna sredstva, ovisno o kojem stalnom sredstvu se radi.

Na kraju obračunskog perioda o poslovanju (polugodišnji i godišnji obračun) vrši se raspored troškova koji su u datom periodu knjiženi u okviru klase obračun troškova i učinaka i to na način da se zaduže (zatvore) konta u okviru klase obračun troškova i učinaka, a odobre troškovi po vrsti troška u okviru klase rashodi.

Član 45.

Ulaganja se evidentiraju preko konta 025-Nekretnine, postrojenja i oprema u pripremi uz protustavku usklađenu sa MRS-20. Navedena konta moraju biti kontrolna konto kod sastavljanja konačnog zapisnika o izvršenim ulaganjima.

Po okončanju investicije sastavlja se zapisnik koji potpisuju ovlašteni predstavnici. Sastavni dio zapisnika, na osnovu kojeg se izgrađeni objekat evidentira u knjigovodstvu Društva su svi relevantni dokumenti o stvarnoj vrijednosti izvršenih radova, utrošenog materijala, angažovane mehanizacije, zemljanih radova i slično od strane Društva, državne donacije (kanton, općine), bez obračunatog PDV-a.

Na osnovu konačne situacije i zapisnika o završetku radova koji se dostavljaju u računovodstvo, isto je dužno da izvrši sravnjenje faktura za izvršene radove i izvrši prijenos sredstava u pripremi na sredstva u upotrebi.

Član 46.

Knjigovodstveno evidentiranje investicije iz prethodnog člana u poslovnim knjigama Društva se vrši u skladu sa računovodstvenim standardima, uključujući i računovodstvene politike o državnim donacijama koje su utvrđene ovim Pravilnikom.

Korisni vijek upotrebe stalnog sredstva

Član 47.

Korisni vijek upotrebe jeste razdoblje u kojem se očekuje da će Društvo koristiti sredstvo.

Materijalna stalna sredstva otpisuju (amortizuju) se na osnovu procijenjenog vijeka upotrebe, odnosno po osnovu procjene pritanja ekonomskih koristi tokom korištenja i upotrebe stalnih sredstava.

Utvrđeni korisni vijek trajanja za raspoloživa stalna materijalna sredstva je:

1. GRAĐEVINSKI OBJEKTI	
Upravne zgrade	95 god
Čelične konstrukcije za prelaz cijevi preko rijeke	53 god
Prilazni putevi za pumpne stanice i bunare	33 god
Kaptaže	66 god
Bunari	88 god
Rezervoari	95 god
Pumpne stanice	95 god
Filteri	95 god
Filtracioni vodovodni kanali	95 god
Barake	13 god
Betonska skloništa	95 god
Građevinski objekti energetskih postrojenja	95 god
Vodovodna mreža	77 god
Kanalizaciona mreža	85 god

2. OPREMA	
Transportna sredstva	8 god
Kancelarijski namještaj	9 god
Kompjuterska oprema	5 god
Oprema za prenos podataka i glasa	10 god
Ostale kancelarijske mašine i oprema	8 god
Mjerni i kontrolni uređaji	10 god
Oprema za zagrijavanje	10 god
Umjetnička djela i muzejske vrijednosti	Neodređeno
Građevinske mašine	8 god
Ostala nematerijalna sredstva	5 god
Pumpni agregati	10 god
Ostala oprema za primarnu proizvodnju	10 god
Mobiteli	5 god
Laboratorijska oprema	10 god
Alati	5 god
Oprema za građevinarstvo	5 god

Član 48.

Za sredstva Društva, vijek upotrebe je izražen vremenom odnosno brojem godina upotrebe, radi čega se za obračun amortizacije utvrđuju godišnje stope amortizacije.

Pri svakoj novoj nabavci ovlašteni pokretač nabavke će utvrditi korisni vijek trajanja svakog pojedinačnog sredstva u zavisnosti od vrste stalnog sredstva, svih njegovih karakteristika i planiranog načina korištenja i održavanja, na bazi kojeg će se donositi odluka o nabavci koja će sadržavati i informaciju o korisnom vijeku trajanja.

Član 49.

Pri nabavci novih sredstava, nakon utvrđivanja korisnog vijeka trajanja računovodstvo će izvršiti razvrstavanje u pripadajuću amortizacionu grupu za svako sredstvo pojedinačno.

Pri utvrđivanju korisnog vijeka upotrebe svakog novog sredstva, potrebno je razmotriti slijedeće faktore:

- a) očekivanu upotrebu sredstva, koja se procjenjuje na temelju očekivanog kapaciteta sredstva ili fizičkih efekata,
- b) očekivano fizičko trajanje i trošenje koje zavisi od proizvodnih faktora: broj smjena u kojima će se sredstvo koristiti, program popravaka i održavanja, održavanje sredstva dok se ne koristi,
- c) tehnička ili komercijalna zastarjelost koja nastaje zbog promjena ili poboljšanja u proizvodnji,
- d) zakonska ili slična ograničenja upotrebe sredstva.

Član 50.

Zemljište i zgrade su zasebna sredstva koja se obračunavaju i iskazuju odvojeno.
Zemljište ima neograničen vijek upotrebe i zbog toga se ne amortizuje.
Zgrade imaju ograničen vijek upotrebe i zbog toga se amortizuju.
Povećanje vrijednosti zemljišta na kojem se nalaze zgrade ne utiče na utvrđivanje iznosa amortizacije za zgrade.

Promjena i provjera početnih procijena

Član 51.

Početne procjene elemenata za obračun amortizacije iz člana 49. ovog Pravilnika (procijenjeni amortizacioni iznos, procijenjen vijek upotrebe, procijenjene godišnje stope amortizacije izvedene iz procijenjenog vijeka upotrebe, te procijenjeni ostatak vrijednosti) potvrđuju da su godišnji iznosi amortizacije izračunati na osnovu navedenih elemenata procijenjeni trošak.

Član 52.

U postupku provjere početne procjene odnosno prethodno procijenjenog vijeka upotrebe na osnovu novih okolnosti, potrebno je novom odlukom Društva izvršiti korigovanje na više ili na niže stope amortizacije.

Nova procjena vijeka upotrebe i godišnjih stopa amortizacije ima obilježje promjene računovodstvene procjene.

Član 53.

Promjena računovodstvenih procjena i grešaka, zbog promjene stopa amortizacije i amortizovanog iznosa (osnovica za amortizaciju), iznos amortizacije prema novoj procjeni utvrđuje se za tekuću i buduće godine.

Na osnovu nove procjene ne ispravlja se amortizacija za protekle godine.

Amortizacija dugotrajne materijalne imovine

Član 54.

Amortizacioni iznos je nabavna vrijednost sredstva ili neki drugi iznos koji zamjenjuje nabavnu vrijednost umanjenu za njezin ostatak vrijednosti.

Pri utvrđivanju amortizovanog iznosa trošak sredstva koji se amortizuje i od njega se oduzima ostatak vrijednosti je trošak nabavke.

Član 55.

Sastavni dijelovi nekretnina, postrojenja i opreme obrađuju se odvojeno kad komponente imaju različit vijek upotrebe ili pružaju različite koristi na različite načine, čime zahtijevaju primjenu različite stope i metode amortizacije (MRS 16. t. 43-46).

Član 56.

Ostatak vrijednosti nekog sredstva je procijenjeni iznos koji bi Društva primilo danas ako bi otuđilo sredstvo, nakon odbijanja procijenjenih troškova otuđenja, da je sredstvo već na kraju svog vijeka upotrebe i u stanju koje se očekuje na kraju njegovog vijeka upotrebe.

Član 57.

Trošak amortizacije sredstva koje se amortizuje u njegovom vijeku upotrebe jednak je trošku nabavke, odnosno nabavnoj vrijednosti.

U vijeku upotrebe sredstva, kroz amortizaciju, treba iz ukupnog prihoda osigurati povrat uloženog novca u visini ukupnog troška nabavke odnosno nabavne vrijednosti.

Obračun amortizacije za sredstva van upotrebe vršiti po stopi od jednog promila (koeficijent 0,001).

Metoda obračuna amortizacije

Član 58.

Sistemski raspored amortizovanog iznosa za sve godine tokom vijeka upotrebe pojedinih stalnih sredstava, Društvo vrši linearnom metodom za sva sredstva i to za svako pojedinačno sredstvo.

Član 59.

Linearna metoda amortizacije rezultira jednakim iznosom amortizacije tokom vijeka upotrebe sredstva, ako se ostatak vrijednosti ne mijenja.

Član 60.

Primjenom linearne metode iz prethodnog člana, godišnji iznos amortizacije izračunava se na taj način da se osnovica za amortizaciju (trošak nabavke) sredstva pomnoži sa godišnjom stopom amortizacije.

Član 61.

Stopa amortizacije za linearnu metodu izračunava se pomoću formule:

$$\text{Stopa amortizacije} = \frac{100}{\text{korisni vijek trajanja sredstva (u godinama)}} \quad \%$$

Otpis stalnih sredstava

Član 62.

Početak otpisa stalnog sredstva počinje najkasnije prvog dana narednog mjeseca od dana stavljanja u upotrebu.

Djelomičan otpis stalnih sredstava vršit će se u slučaju kada je korisnost nekog sredstva smanjena u odnosu na knjigovodstvenu vrijednost bilo zbog oštećenja ili tehnološke zastarjelosti stalnog sredstva, bilo zbog drugih ekonomskih razloga.

Obračun amortizacije za prodanu, uništenu, rashodovanu ili na drugi način otuđenu imovinu priznaje se u porezni rashod do kraja mjeseca u kojem je bila u upotrebi kao i dio neamortiziranog troška nabavke.

Kad se sredstva dugotrajne materijalne imovine u potpunosti otpišu na njih se više ne obračunava amortizacija ni onda kad ostaju u upotrebi i ostaju u evidenciji i iskazuju se u Bilanci stanja do trenutka otuđenja.

Sredstva akumulirana po osnovu amortizacije koriste se za nabavku novih stalnih sredstava koja se planiraju za ulaganja i daljnju izgradnju u planovima za tekuću ili za naredne godine.

Promjenu metode amortizacije iz prethodnog stava Uprava treba izvršiti ako postoje značajne promjene u očekivanoj strukturi trošenja budućih ekonomskih korisiti koje su sadržane u sredstvu.

Promjenu iz stava 2. ovog člana treba obračunati kao promjenu računovodstvene procjene.

Član 63.

Iznos koji se amortizira je trošak nabavke sredstava ili drugi iznos koji ga zamjenjuje umanjen za ostatak vrijednosti sredstva (MRS 16, t.6)

Ostatak vrijednosti stalnog sredstva se ne procjenjuje i ne vrši se umanjeње osnovice za obračun amortizacije po ovom osnovu.

Član 64.

Troškovi demontaže, uklanjanja ili obnavljanja stalnog sredstva se u pravilu naknađuju iz ostatka (rezidualne) vrijednosti stalnog sredstva, odnosno na teret rashoda perioda, ako ostatak vrijednosti stalnog sredstva nije dovoljan za pokriće ovih troškova.

U slučajevima kada se procjeni da će troškovi demontaže i uklanjanja stalnog sredstva biti značajni, direktor može donijeti odluku da se iznos ovih troškova rezerviše na teret rashoda perioda tokom korisnog vijeka upotrebe stalnog sredstva.

Član 65.

Smanjenje knjigovodstvenog iznosa na nadoknadivi iznos vrši se na teret rashoda tekućeg perioda tj. perioda u kom je izvršeno usklađivanje knjigovodstvenog i moguće nadoknadivog iznosa stalnog sredstva ili grupe sredstava po procijenjenoj fer vrijednosti.

Smanjenje vrijednosti materijalne dugotrajne imovine treba priznati (teretirati) Bilansu uspjeha (MRS 36, t. 7,8,9,) izuzev ako se sredstvo iskazuje po revaloriziranoj vrijednosti kada se gubitak zbog umanjenja vrijednosti priznaje izravno na teret revalorizacijske rezerve koja se odnosi na to sredstvo, do visine gubitka koji ne prelazi iznos raspoložive rezerve za isto sredstvo (MRS 36, t.60-61).

Društvo će vršiti vrednovanje sredstava nakon početnog priznavanja koristeći metod nabavne vrijednosti(tačka 30. MRS 16.tačka 74. MRS 38. i tačka 56. MRS 40)

Društvo periodično provjerava (godišnjim sačinjavanjem FI 31.12.) da li je došlo do umanjenja vrijednosti njegove dugotrajne imovine po osnovu MRS 36. Ukoliko knjigovodstveni iznos premašuje fer tržišnu vrijednost sredstava, otpisuje se do iznosa nadoknadive vrijednost. Ukoliko je knjigovodstveni iznos manji od fer tržišne vrijednosti sredstva, ne vrši se umanjenje iskazane knjigovodstvene vrijednosti.

Član 66.

Dugotrajna materijalna imovina iz upotrebe može se isključiti:

- rashodovanjem i
- prodajom.

Knjigovodstveni iznos nekog sredstva nekretnina, postrojenja i opreme se isključuje iz Bilansa stanja ako se :

- otuđi ili
- kad se ne očekuju buduće ekonomske koristi od njegovog korištenja ili prodaje.

Ako je sredstvo isknjiženo iz bilansne tj. knjigovodstvene evidencije, a nije otuđeno ili uništeno, već se još uvijek nalazi u preduzeću, isto će se evidentirati u pomoćnoj vanknjigovodstvenoj evidenciji, radi dokaza o porijeklu stalnog sredstva.

Član 67.

Prihodi i rashodi proizašli iz rashodovanja ili otuđivanja stalnih materijalnih sredstava utvrđuju se kao razlika između neto primitka od otuđenja i knjigovodstvenog iznosa (sadašnje, neotpisane vrijednosti) stalnog sredstva.

Dobit od otuđenja stalnog sredstva predstavlja prihod, a gubitak, rashod tekućeg perioda.

Član 68.

Na datum svakog bilansa Preduzeće će izvršiti procjenu izvora informacija da li ima bilo kakvih pokazatelja da je došlo do umanjenja vrijednosti sredstava, u smislu MRS 36 – Umanjenje vrijednosti sredstava.

Član 69.

Prilikom procijenjivanja da li ima bilo kakvih pokazatelja da je došlo do umanjenja vrijednosti sredstava, pravno lice uzima u obzir slijedeće pokazatelje:

Vanjski izvori informacija:

- a) značajan pad vrijednosti sredstava tokom razdoblja, mnogo više nego što bi se to očekivalo usljed protoka vremena ili normalnog korištenja sredstava;
- b) značajne promjene s negativnim efektom za pravna lica nastale tokom razdoblja, ili za koje se očekuje da će nastati u bliskoj budućnosti, u tehnološkom, tržišnom, ekonomskom ili zakonskom okruženju u kojem pravno lice posluje, ili na tržištu kojem je dato sredstvo namijenjeno;
- c) porast tržišne kamatne stope ili drugih tržišnih stopa povrata dugoročnih ulaganja tokom razdoblja, koji će, vjerovatno, značajno uticati na diskontnu stopu primjenjenu kod obračuna vrijednosti u upotrebi sredstava ili njegove nadoknadive vrijednosti;
- d) knjigovodstvena vrijednost sredstava pravnog lica koje podnosi izvještaj, veća je od njegove eskontne tržišne vrijednosti;

Interni izvori informacija:

- e) postoje raspoloživi dokazi o zastarjelosti ili fizičkom oštećenju sredstava;
- f) nastanak značajnih promjena s negativnim efektom na pravno lice tokom razdoblja, ili očekivanja da će takve promjene nastati u bliskoj budućnosti, u pogledu obima ili načina upotrebe sredstava sada ili u budućnosti. Ove promjene obuhvataju planove za prestanak ili rekonstrukciju poslovanja jedinice kojoj dato sredstvo pripada, planove za prodaju

- sredstava prije ranijeg očekivanog datuma, i ponovnu procjenu korisnog vijeka upotrebe sredstva kao ograničenog radije nego neograničenog;
- g) postojanje raspoloživog dokaza na onovu internih informacija, koje ukazuju na to da su ekonomski efekti sredstva lošiji ili će biti lošiji od očekivanih.

Član 70.

Prilikom određivanja nadoknadive vrijednosti u obzir se uzima cijena na aktivnom tržištu, a u nedostatku aktivnog tržišta najbolja raspoloživa informacija.

Član 71.

III PREZENTIRANJE I OBJAVLJIVANJE

- ***Za svaku skupinu nekretnina, postrojenja i opreme mora se prezentirati sljedeće:***
 1. Osnove mjerenja korištene za određivanje bruto knjigovodstvenog iznosa.
 2. Korištene metode amortizacije.
 3. Korisni vijek upotrebe ili korištene stope amortizacije.
 4. Bruto knjigovodstveni iznos i ukupna amortizacija (zajedno s ukupnim gubicima od umanjnja vrijednosti imovine) na početku i na kraju razdoblja.
 5. Usklađenja knjigovodstvenog iznosa na početku i na kraju razdoblja koja pokazuju:
 - dogradnju, otuđenja ili amortizaciju
 - sticanja putem poslovnih spajanja
 - povećanja ili smanjenja koja proističu iz revalorizacije i temeljem gubitaka od umanjnja koji su direktno priznati ili ispravljani na vlastitom kapitalu
 - gubitke od umanjnja priznatih u bilansu uspjeha
 - ukinute gubitke od umanjnja imovine u bilansu uspjeha
 - neto kursne razlike proizašle iz prevođenja financijskih izvještaja ili
 - druge promjene.

- ***Financijski izvještaji, također, trebaju objaviti:***
 1. ograničenja vlasništva i zaloge koji služi kao garancija za obaveze
 2. izdatke koji su priznati u knjigovodstvenom iznosu, u izgradnji
 3. ugovorne obaveze preuzete kod sticanja nekretnina, postrojenja i opreme te
 4. nadoknadu za umanjnje vrijednosti uključenu u bilans uspjeha.

- ***Objavljivanje korištene metode i procjena vijeka upotrebe ili stopa amortizacije trebaju sadržavati:***
 1. korištenu metodu i procijenjeni vijek upotrebe ili stope amortizacije
 2. amortizaciju, bilo da je priznata u bilansu uspjeha ili kao dio troška druge imovine, tokom razdoblja te
 3. ukupnu amortizaciju na kraju razdoblja.

- ***Preduzeće objavljuje prirodu i rezultat promjene računovodstvene procjene s obzirom na:***
 1. ostatak vrijednosti
 2. procijenjene troškove demontaže, preseljenja ili uređenja nekretnina, postrojenja ili opreme
 3. vijek upotrebe te
 4. metodu amortizacije.

Član 72.

Svaki vid ostale dugoročne imovine klasificirane u skladu sa međunarodnim računovodstvenim standardima, a za koje nije utvrđena posebna politika od strane uprave primjenjivat će se izravno standard koji je nadležan za navednu evidenciju. (biloška imovina, ostala stalna materijalna sredstva, dugoročna finansijska ulaganja i zajmovi, dugoročna potraživanja, sredstva klasificirana za daljnju prodaju, dugoročna razgraničenja).

IV VREDNOVANJE I ISKAZIVANJE KRATKOTRAJNE IMOVINE

ZALIHE

1. SIROVINE I MATERIJAL, REZERVNI DIJELOVI I SITAN INVENTAR

Član 73.

Zalihe su imovina/stvari iz obrtnih sredstava koje Društvo drži u skladištu u obliku materijala ili dijelova zaliha koje će biti utrošene (rezervni dijelovi, sitan inventar, auto-gume,), odnosno u postupku pružanja usluga;

Član 74.

- (1) Zalihe materijala, rezervnih dijelova, sitnog inventara i auto-guma se vrednuju po nabavnoj vrijednosti (trošku nabavke).
- (2) U trošak zaliha se uključuju svi troškovi nabavke i drugi troškovi koji su nastali dovođenjem zaliha na sadašnju lokaciju i sadašnje stanje.

Član 75.

Troškove nabavke ili nabavnu vrijednost zaliha materijala, rezervnih dijelova, sitnog inventara i auto-guma sačinjavaju:

- a) nabavna cijena (uključujući popuste i rabate);
- b) uvozne carine, troškovi špeditera i drugi porezi (osim onih koje Društvo može kasnije povratiti od poreznih vlasti);
- c) troškovi prevoza (uključujući i vlastiti prevoz);

Član 76.

U troškove zaliha sirovina i materijala, rezervnih dijelova, sitnog inventara, ambalaže i auto-guma se ne uključuju troškovi:

- a) neuobičajeni iznos otpadnog materijala, nepotrebnog rada i drugih proizvodnih troškova,
- b) troškovi skladištenja osim ako su ti troškovi neophodni u proizvodnom procesu,
- c) Opšti troškovi administracije koji ne doprinose dovođenju zaliha na sadašnju lokaciju i sadašnje stanje,
- d) troškovi prodaje,
- e) troškovi posuđivanja-pozajmljivanja (kamate na kredit, bankarske garancije i sl.) vezani za nabavku zaliha.

Član 77.

(1) Djelimično vrijednosno otpisivanje zaliha ispod troška neto prodajne vrijednosti Društvo vrši ukoliko se trošak zaliha ne može nadoknaditi iz razloga što su zalihe:

- oštećene;
- u cijelosti ili djelimično zastarjele (duže zadržavanje proizvoda u zalihi);
- neupotrebljive (opadanje kvaliteta, tehnološka zastarjelost i sl.);
- ako su na tržištu njihove prodajne cijene smanjene;
- ako su povećani procijenjeni troškovi dovršenja.

(2) Jednom godišnje, prilikom popisa, izvršiti procjenu zaliha po svim elementima iz stava 1. ovog člana, o čemu sačiniti zapisnik, što će biti osnova za otpis zaliha.

Član 78.

Zalihe se vrijednosno otpisuju i svode na neto prodajnu vrijednost po načelu predmet po predmet materijala, auto-guma, rezervnih dijelova, sitnog inventara i slično.

Član 79.

Razduženje tj. trošak zaliha materijala, rezervnih dijelova, sitnog inventara i auto-guma, vrši se po prosječnoj cijeni.

Član 80.

(1) Kada se zalihe prodaju njihov se knjigovodstveni iznos priznaje kao rashod u onom periodu u kojem se priznaje i s njima povezani prihod.

(2) Iznos bilo kojeg otpisa (vrijednosti) zaliha na neto prodajnu vrijednost i svih eventualnih gubitaka zaliha, knjiži se kao rashod u periodu kada je nastao otpis, odnosno u periodu nastanka gubitka.

Član 81.

Stvarima sitnog inventara smatraju se predmeti:

(1) čiji je vijek upotrebe kraći od jedne godine dana (12 mjeseci).

(2) čiji je prosječan vijek upotrebe duži od jedne godine, ali je pojedinačna vrijednost ispod 250,00 KM, osim namještaja.

Član 82.

(1) Otpis sitnog inventara i auto-guma vrši se 100% u momentu stavljanja u upotrebu.

(2) Sitan inventar se prati pojedinačno (zaduženje svakog radnika se evidentira pojedinačno u alatnim knjižicama tj. vanbilansno).

Član 83.

Zalihe koje imaju nizak koeficijent i koeficijent obrta 0, ne treba umanjivati vrijednost niti povlačiti iz upotrebe radi specifičnosti djelatnosti.

2. GOTOVINA I EKVIVALENTI GOTOVINE

Član 84.

U računovodstvu preduzeća osigurava se praćenje gotovine i ekvivalenata gotovine analitički po vrstama valuta i u skladu sa potrebama prezentiranja finansijskih izvještaja.

U skladu s MRS 7, t.45-47, gotovinu i ekvivalente gotovine čine:

- žiro i tekući račun,
- novac u blagajni,
- devizni žiro račun,
- devizna blagajna,
- ostala gotovina (primljene hartije od vrijednosti, sudski depoziti, neisplaćene plate itd.).

Član 85.

U preduzeću se vode blagajne i to:

- glavna blagajna,
- blagajne naplate vode,
- blagajna vrijednosnih papira,
- devizna blagajna i
- ostale blagajne, a temeljem ukazane potrebe i odluke Direktora .

Direktor poduzeća će svojom odlukom potvrditi potrebu postojanja više blagajni.

Član 86.

Blagajna se vodi i zaključuje dnevno, po ostvarenom prometu.

Zaduženo lice, vodi obavezno blagajnički dnevnik u koji unosi:

- rekapitulaciju dnevnih uplata i isplata,
- podatke o utvrđenom stvarnom stanju i
- iskazuje eventualni višak ili manjak.

Jedan primjerak blagajničkog dnevnika sa svim priloženim dokumentima o naplatama i isplatama, dostavlja se računovodstvu na knjiženje.

Blagajnički dnevnik za svaki dan kontroliše i svojim potpisom ovjerava ispravnost kontrolor i vodeći radnik OJ Blagajna i reklamacije.

Član 87.

Za sve isplate i naplate u blagajnu, mora postojati dokumenat kojim se odobrava ili naređuje isplata, odnosno naplata. (račun, nalog).

Isplate akontacija i drugih vidova koju isplatu ne prati dokument može se vršiti i u slučaju kada na samom nalogu za isplatu svojim potpisom tu isplatu odobri ili naredi izvršni direktor za ekonomsko-pravne poslove ili drugo lice koga za to ovlasti direktor Društva.

Sam blagajnički dokumenat o isplati i naplati prije njegove predaje u računovodstvo mora biti potpisan, od ovlaštenog lica (utvrđeno sistematizacijom poslova i radnih zadataka) i primaoca, odnosno isplatioca.

Kada je uz blagajnički izvještaj priložen račun po kom je izvršena isplata, a blagajnički izvještaj ovjeren od strane ovlaštenog lica, umjesto potpisa primaoca može stajati klauzula: prilog račun-i.

Član 88.

Svaki dokumenat u vezi sa gotovinskom isplatom i naplatom mora biti numerisan i popunjen tako da isključuje mogućnost naknadnog dopisivanja.

Ispisivanje i potpisivanje dokumenata o isplati i naplati po pravilu je jednokratno sa dvije kopije i originalom (za potrebe primaoca tj. uplatioca, računovodstva – knjigovodstva i blagajne).

Član 89.

U računovodstvu se obezbjeđuje analitička i po potrebi subanalitička evidencija gotovine i ekvivalenata gotovine.

Član 90.

Strana valuta iskazuje se po vrstama i po vrijednosti utvrđenoj na bazi srednjeg kursa Centralne banke objavljenog na dan pod kojim se sastavlja izvještaj.

Član 91.

Prelazni račun za prenos, polog i podizanje gotovine predmetom je stalnog sravnjenja i praćenja njegova stanja, čije saldo bi u pravilu svakog mjeseca trebalo biti na nuli.

3. KRATKOROČNA POTRAŽIVANJA

Član 92.

Kratkoročna finansijska potraživanja obuhvataju potraživanja koja se realizuju u roku 12 mjeseci i to:

- **Potraživanja od prodaje: potraživanja od kupaca (pravnih i fizičkih lica),**
- **Druga potraživanja:** potraživanja od države (PDV), potraživanja za date avanse, potraživanja od osiguravajućih kuća, potraživanja od zaposlenih, refundacije.
- **Kratoročni finansijski plasmani**

Sva potraživanja se iskazuju po nominalnoj vrijednosti na osnovu ispostavljene dokumentacije koja prati nastanak poslovnog događaja.

Postupak očitavanja vode kod potrošača, obračun, kontrola, štampanje, distribucija računa za vodu i odvodnju otpadnih voda, propisan je Pravilnikom o naplati potraživanja ua vodu i odvodnju otpadnih voda.

Za nenaplaćena potraživanja usluga poslije 365 dana vrši se prenos sa redovnih na sumnjiva i sporna potraživanja preko ispravke vrijednosti na teret rashoda tekućeg perioda.

Postupci pred sudom pokreću se u roku od 3 (tri) godine.

Prije pokretanja postupka pred sudom, neophodno je da na prijedlog Službe naplate (za potraživanja po osnovu isporuke vode i odvodnje otpadnih voda) i Računovodstvene službe (za

potraživanja po osnovu izvršenih usluga), Uprava donese odluku o prijedlogu za utuženje, kao i prenos sa redovnih na sumnjiva i sporna potraživanja preko ispravke vrijednosti na teret rashoda tekućeg perioda.

Član 93.

Povećanje potraživanja za kamate temelji se na ugovoru, nagodbi ili sudskoj presudi.

Član 94.

Na kraju poslovne godine vrši se procjena naplativosti potraživanja, pri čemu se u obzir uzimaju sljedeći faktori:

- likvidnost i solventnost partnera,
- povijesti otplaćivanja obaveza,
- ekonomski trendovi u datom području,
- sniženje kreditnog rejtinga dužnika.

Avansno plaćanje

Član 95.

Društvo je, kao PDV obveznik dužno da, po prijemu avansa izda fakturu – avans.

Pod prijemom avansa iz prethodnog stava podrazumijeva se uplata evidentirana po izvodu sa transakcijskog računa poslovne banke na kojem je evidentiran priliv novca po avansu.

Član 96.

Društvo nije obavezno da izda fakturu-avans u slučaju:

- da uplatilac avansa nije PDV obveznika;
- da se radi o primljenom avansu za dobro – uslugu koja je, po bilo kom osnovu, oslobođena PDV-a,
- da se isporuka dobra ili pružanje usluge vrši u istom poreznom periodu (mjesecu) u kojem je primljen avans.

Član 97.

Po prijemu avansa, čija je uplata evidentirana na izvodu banke, Društvo izdaje fakturu-avans po preračunatoj stopi (14,5299 %).

Izdata faktura-avans, pored broja fakture i datuma izdavanja, sadrži:

- iznos bez PDV-a,
- iznos PDV-a po preračunatoj stopi,
- iznos sa PDV-om.

Faktura-avans ima isključivo poreznu funkciju i ne proizvodi bilo kakve druge finansijske efekte.

Član 98.

Faktura-avans se uključuje u knjigu izlaznih faktura (KIF) Društva u mjesecu u kojem je primljen avans i u kojem je ispostavljena faktura-avans.

Član 99.

Nakon stvarno izvršene isporuke – izvršene usluge, Društvo ispostavlja redovnu poresku fakturu za puni ugovoreni iznos isporuke – usluge i sa punim pripadajućim PDV-om (17 %). Fakturu iz prethodnog stava Društvo iskazuje kao svoju obavezu za PDV u tom mjesecu u knjizi izlaznih faktura odnosno računovodstvu za taj mjesec.

Istovremeno, Društvo je dužno da sa datumom izdavanja redovne fakture stornira ranije ispostavljenu fakturu-avans (iskazani promet i obračunati PDV) u računovodstvu i KIF-u, odmah po evidentiranju prave fakture.

Član 100.

Po prijemu fakture-avansa, uplatilac avansa, koji je registrovan kao PDV obveznik, stiče pravo na odbitak ulaznog PDV-a sadržanog u uplaćenom avansu, u istom iznosu u kojem Društvo, kao primalac avansa, ima PDV obavezu.

Član 101.

U slučaju da Društvo, po prijemu avansa, odnosno izvoda sa transakcijskog računa banke na kojem je evidentiran prijem avansa, ne ispostavi fakturu-avans, čini porezni prekršaj i tretira se kao manje obračunata i plaćena porezna obaveza.

Član 102.

Za dati avans, Društvo – Finansijska služba od prodavca koji je obveznik PDV-a, dužna je obezbjediti fakturu-avans koju evidentira u knjizi ulaznih faktura (KUF) i knjigovodstvu za onaj porezni period (mjesec) u kome je dat avans i izdata avansna faktura od strane prodavca.

Član 103.

Nakon izdavanja prave fakture od strane prodavca za izvršenu isporuku – uslugu, Društvo istu evidentira u KUF-u za taj mjesec u kojem je izvršena isporuka – usluga i izdata prava faktura. Istovremeno, Društvo stornira ranije izdatu fakturu-avans u KUF-u i računovodstvu odmah po evidentiranju prave fakture.

Član 104.

Storniranje avansne fakture za primljene ili date avanse vrši se automatski, odmah po izdavanju prave fakture od strane primaoca ili davaoca avansa, bez dodatnih dokumenata.

Član 105.

Ako Društvo naknadno utvrdi da je izlazni PDV pogrešno obračunao u većem ili manjem iznosu od iznosa za koje je imao pravo, i u drugim zakonom utvrđenim slučajevima dužan je naknadno ispraviti pogrešno obračunati PDV.

Član 106.

U slučaju iz prethodnog člana, pogrešku treba ispraviti kroz poreznu prijavu i u računovodstvu, za onaj porezni period (mjesec) u kome se ustanovi da je izlazni PDV ranije netačno utvrđen i prijavljen.

Član 107.

Ispravka se vrši ispostavljanjem knjižne obavijesti o odobrenju ili zaduženju na osnovu koje se vrši smanjenje ili povećanje iznosa izlaznog PDV-a, ako se radi o pravnom licu Društvo stiče pravo umanjnja ili uvećanja svog izlaznog PDV-a tek po prijemu potpisane i ovjerene kopije knjižne obavijesti, kao dokaz da je primalac knjižne obavijesti u svom računovodstvu umanjio ili uvećao ulazni PDV.

Kada se radi o potrebi ispravke izlaznog PDV, kada je komitent građanin, odnosno fizičko lice, ispravka se vrši na osnovu odluke direktora Društva, a u obrazloženju mora biti jasno naveden osnov po kojem se vrši ispravka.

Član 108.

U slučaju da isporučilac robe – usluge ispostavi Društvu poreznu fakturu sa većim ili manjim fakturiranim iznosom i obračunatim PDV-om od iznosa na koji je imao pravo, ispravku treba izvršiti u poreznoj prijavi i u računovodstvu za onaj porezni period (mjesec) u kojem ustanovi da je ulazni PDV ranije netačno utvrđen i prijavljen.

Član 109.

Ispravka se vrši isključivo na osnovu knjižne obavijesti za pravna lice, odnosno odluke direktora za fizička lica, koja nisu obavezna PDV, o odobrenju ili zaduženju koju ispostavlja isporučilac robe – usluge, na osnovu koje Društvo vrši smanjenje ili povećanje ulaznog PDVa. Isporučilac robe – usluge stiče pravo umanjnja ili uvećanja svog izlaznog PDV-a kada Društvo na kopiji knjižne obavijesti, koju vrati isporučiocu robe – usluge, svojim pečatom i potpisom potvrdi da je izvršio umanjjenje ili uvećanje ulaznog PDV-a.

V VREDNOVANJE I ISKAZIVANJE TRAJNOG KAPITALA

Član 110.

Kapital u poslovnim knjigama iskazuje se kao:

- upisani /osnovni kapital
- rezerve - zakonske, statutarne i ostale
- revalorizacijske rezerve
- zadržana dobit ili preneseni gubitak
- dobit ili gubitak tekuće godine.

Član 111.

Upisani/osnovni kapital Društva u poslovnim knjigama se iskazuje kao upisani-državni kapital u iznosu koji je upisan u sudski registar prilikom osnivanja, odnosno prilikom promjene upisa vrijednosti kapitala u registru.

Upisani/osnovni kapital Društva samo se može uvećati odlukom Skupštine i to:

- dokapitalizacijom (uplatom osnivača u novcu ili stvarima);
- iz dobiti poslije rasporeda rezultata uz predhodno zakonsko izdvajanje u rezerve.

Smanjenje kapitala je u isključivoj nadležnosti Skupštine.

Član 112.

Preduzeće u iskazivanju očuvanja kapitala i utvrđivanju dobiti polazi od financijskog koncepta kapitala.

Član 113.

Rezerve (osim revalorizacijskih) se iskazuju po nominalnoj vrijednosti izdvajanja iz neto dobiti i to posebno za zakonske rezerve, posebno statutarne rezerve, te ostale rezerve, u skladu s propisima i statutarnim odredbama.

Član 114.

Dobitak ili gubitak tekuće godine utvrđuje se u skladu s Međunarodnim računovodstvenim standardima i ovim aktom. Dobit ili gubitak tekuće godine u bilansu iskazuje se nakon oporezivanja kao neto dobit, odnosno ukupan gubitak u poslovanju tekuće godine. Na osnovu usvojene odluke o rasporedu dobiti računovodstvo vrši knjiženje iste.

VI VREDNOVANJE I ISKAZIVANJE REZERVISANJA

Član 115.

Rezervisanje je obaveza neizvjesnog vremenskog određenja i iznosa.

Rezervisanje iz prethodnog stava karakteriše postojanje neizvjesnosti oko budućeg vremenskog određenja i iznosa budućih troškova koje treba izmiriti.

Član 116.

Sva rezervisanja su potencijalna obaveza zato što je njihov iznos i vremensko određenje neizvjesno.

Član 117.

Za obaveze i sredstva koja nisu priznata, njihovo postojanje će biti samo dešavanje ili nedešavanje jednog ili više neizvjesnih budućih događaja koji nisu u potpunosti pod kontrolom Društva.

Član 118.

Rezervisanja su priznata kao obaveza zato što su stvorene obaveze i moguće je da će biti traženo izmirenje tih obaveza odlivom resursa koji čine ekonomsku korist.

Član 119.

Rezervisanja treba priznati kada:

- Društvo ima sadašnju obavezu (zakonsku ili običajnu) koja je rezultat prošlih događaja,
- je vjerovatno da će se zahtjevati izmirenje obaveza odlivom resursa koji čine ekonomsku korist,
- se iznos obaveza može pouzdano procijeniti.

Ako uslovi iz prethodnog stava nisu ispunjeni, rezervisanje se ne treba priznati.

Član 120.

Rezervisanje se ne priznaje za troškove koji treba da se dese u poslovanju u budućnosti. Jedine obaveze priznate u Bilansu stanja Društva su one koje postoje na dan bilansiranja.

Član 121.

Samo one obaveze proizašle iz prošlih događaja koje postoje nezavisno od budućih poslovnih aktivnosti Društva se priznaju kao rezervisanja.

Član 122.

Da bi se neka obaveza mogla priznati, ona mora biti ne samo sadašnja obaveza nego mora biti vjerovatno da će doći do odliva resursa koji čine ekonomsku korist da bi se izvršilo izmirenje obaveza.

Član 123.

Iznos priznat kao rezervisanje treba da bude najbolja procjena izdataka zahtjevanih da se izmiri sadašnja obaveza na datum Bilansa stanja Društva. Najbolja procjena iz prethodnog stava je iznos koji bi Društvo racionalno platio da izmiri obavezu na datum bilansa stanja ili da prenese obavezu na treću stranku na taj dan.

Član 124.

Rezervisanje se vrednuje prije oporezivanja.

Član 125.

Procjena visine rezervisanja se vrši na sljedeći način:

- a) rezervisanje za započete sudske sporove se procjenjuje na osnovu tužbenog zahtjeva, informacija o visini sudskih troškova, vještačenjima i sl.
- b) Rezervisanje za otpremnine se procjenjuje na osnovu informacija o broju zaposlenika, visini otpremnine, godinama staža kod poslodavca i sl.
- c) Rezervisanja za date garancije se vrše na osnovu podataka iz prethodnih godina. Ukoliko se prvi put počinje sa prodajom dobara / usluga na koje se daje garancija koristi se najbolja raspoloživa informacija.
- d) Rezervisanje za štetne ugovore se procjenjuju primjenom statističkih metoda.
- e) Rezervisanja za restrukturiranje društva se procjenjuju na osnovu detaljne kalkulacije – plana restrukturiranja koji sadrži i finansijske pokazatelje.
- f) Za ostala rezervisanja se primjenjuju metode za koje se u datom trenutku procjenjuje da su najpouzdanije.

Član 126.

Prilikom ukidanja rezervisanja društvo će primjeniti bruto princip, iskazivanjem prihoda od ukidanja rezervisanja u punom iznosu rezervisanja i rashoda u punom iznosu.

Član 127.

Procjena visine rezervisanja vrši se na kraju poslovne godine.

Član 128.

Budući događaj koji može imati utjecaja na iznos koji je potreban za izmirenje obaveze treba da bude reflektovan u iznosu rezervisanja kada postoji dovoljno objektivan dokaz da će se on desiti.

Član 129.

Prihodi od očekivanog otuđenja ne treba uzeti u razmatranje kod vrednovanja rezervisanja. Za buduće operativne gubitke ne treba priznati rezervisanje.

Član 130.

Ako Društvo ima ugovor koji je nepovoljan, sadašnja obaveza pod ugovorom treba biti priznata i vrednovana kao rezervisanja.

Član 131.

U rashode se mogu uključiti rezervisanja za troškove po započetim sudskim sporovima uzrokovanim događajima nastalim do datuma predaje finansijskih izvještaja.

Rezervisanja iz prethodnog stava se mogu uključiti u rashode u visini utvrđenog iznosa uvećanog za pripadajuće troškove spora osim kamata za utuženi iznos.

Rezervisanja za očekivane troškove sudskih sporova se odnose i na sporove sa zaposlenicima Društva.

Procjenu ishoda i finansijskog učinka određuje Uprava društva procjenom uz korištenje iskustva za slične transakcije, a u nekim slučajevima i izvještaje nezavisnih stručnjaka. Shodno zaključku Uprave društva Pravna služba sastavlja odluku o rezervisanju sredstava i dostavlja je u Računovodstvenu službu na knjiženje.

Član 132.

U porezno priznate rashode mogu se uključiti i rezervisanja po započetim, zakonski utvrđenim arbitražnim postupcima i u postupcima nagodbi.

Član 133.

Poslije isteka roka za koje je izvršeno rezervisanje, može se pokazati:

- djelimična ili potpuna neiskorištenost rezervisanja, kada se neiskorišteni iznos prenosi u korist ostalih prihoda one godine u kojoj je prestala potreba za tim rezervisanjem,
- nedovoljnost rezervisanja, ako se pokaže da su nastale obaveze veće od ranije rezervisanog iznosa za njihovo pokriće, kada se razlika nadoknađuje na teret ostalih rashoda.

Potencijalna obaveza

Član 134.

Potencijalna obaveza je:

- a) moguća obaveza koja proističe iz prošlih događaja i čije postojanje će biti potvrđeno samo dešavanjem ili nedešavanjem jednog ili više neizvjesnih budućih događaja koji nisu u potpunosti pod kontrolom Društva,

- b) sadašnja obaveza koja proističe iz prošlih događaja ali nije priznata zato što:
- nije vjerovatno da će tražiti izmirenje obaveza odlivom resursa koji čine ekonomske koristi,
 - se iznos obaveze ne može vrednovati dovoljno pouzdano.

Potencijalno sredstvo

Član 135.

Potencijalno sredstvo je moguće sredstvo koje proističe iz prošlih događaja i čije postojanje će biti potvrđeno samo dešavanjem ili nedešavanjem jednog ili više neizvjesnih budućih događaja koji nisu pod kontrolom Društva.

Član 136.

Potencijalno sredstvo je moguće sredstvo koje će postati stvarno uz uslove koji su predviđeni da potencijalna obaveza postane sadašnja obaveza (npr., naplata otpisanog potraživanja). Potencijalna sredstva nastaju iz neplaniranih ili drugih neočekivanih događaja koji dovode do mogućnosti priliva ekonomske koristi u Društvo (npr., potraživanje za koje Društvo vodi sudski spor čiji je ishod neizvjestan).

Član 137.

Potencijalna sredstva se ne priznaju u finansijskim izvještajima jer to može dovesti do priznavanja prihoda koji možda nikada neće biti realizovan.

Član 138.

Ako postane izvjesno da će doći do priliva ekonomske koristi, to sredstvo i odgovarajući prihod se priznaju u finansijskom izvještaju u periodu u kojem je procjena nastala.

Rizici i neizvjesnosti

Član 139.

Kako bi se izvršila najbolja procjena rezervisanja, u obzir se uzimaju rizici i neizvjesnosti koji neizbježno okružuju mnoge događaje i okolnosti.

Član 140.

Kada nije izvjesno da obaveza ne postoji niti da postoji radi se o neizvjesnim obavezama. Neizvjesnost ne opravdava stvaranje prevelikih rezervisanja ili olako precijenjenih obaveza. Rizik podrazumijeva varijabilnost ishoda.

Član 141.

Na teret rashoda u Poreznom bilansu Društva priznaju se rezervisanja za materijalne troškove i rashode finansiranja i drugi troškovi obračunati u skladu sa propisima o računovodstvu.

Član 142.

Rezervisanja se vrše na osnovu već preuzetih rizika odnosno po osnovu budućih očekivanih obaveza iz poslovanja, za koje se realno i osnovano očekuje određena plaćanja ili izdaci za budućnost.

Član 143.

U rashode se mogu uključiti rezervisanja za rizike i troškove:

- rezervisanja za otpremnine,
- za troškove obnavljanja prirodnih bogatstava,
- za troškove u garantnim rokovima,
- za troškove započetog investicionog održavanja,
- rezervisanja za započete sudske sporove.

U slučaju da se rezervisanja iz prethodnog stava ne iskoriste u roku, rezervisanja treba oprihodovati.

Rezervisanja za troškove započetog investicionog održavanja

Član 144.

Rezervisanja za troškove započetog investicionog održavanja Društva mogu se uključiti u porezno priznate rashode.

Član 145.

U porezne svrhe se priznaju rezervisanja za troškove započetog investicionog održavanja. Radovi iz prethodnog stava se moraju obaviti najkasnije u narednom poslovnom periodu. U slučaju da se radovi iz stava 2. ovog člana ne obave u narednom poreznom periodu, rezervisanja u tom periodu treba oprihodovati.

Član 146.

Formiranje rezervisanja za troškove održavanja se može izvršiti pod slijedećim uslovima:

- investiciono održavanje mora biti započeto,
- radovi na održavanju moraju se obaviti u slijedećoj godini.

U slučaju da nisu ispunjeni uslovi iz prethodnog stava rezervisanja se ukidaju njihovim oprihodovanjem.

Objavljivanje

Član 147.

Za svaku vrstu rezervisanja Društvo objavljuje:

- knjigovodstveni iznos na početku i na kraju perioda,
- dodatna rezervisanja izvršena u periodu, uključujući i povećanja postojećih rezervisanja,
- iskorištene iznose (nastale i obračunate na teret rezervisanja) tokom perioda,

- neiskorištene iznose koji su ukinuti tokom perioda,
- povećanje u diskontovanom iznosu koji je nastao zbog proteka vremena, kao i efekat svake promjene diskontne stope tokom perioda.

VII DONACIJE

Član 148.

Državna donacija je prenos resursa Društvu od strane države (vlade, vladinih organizacija i sličnih tijela na lokalnom, državnom ili međunarodnom nivou).

Član 149.

Državne investicije mogu biti:

- donacije u vidu sredstava u okviru kojih Društvo nabavlja, gradi ili na drugi način stiče dugoročna sredstva,
- donacije u vidu prihoda koje nisu povezane sa sredstvima (premije, regresi, subvencije, kompenzacije).

Član 150.

Računovodstvenim politikama za državne donacije, Uprava Društva se opredijelila se za:

- metodu priznavanja,

Član 151.

Za priznavanje državnih donacija, neophodno je da postoji razumno uvjerenje da će Društvo:

- ispuniti zahtjeve kojima je uslovljena državna donacija,
- primiti državnu donaciju.

Član 152.

Knjigovodstveno postupanje ima prihodovni pristup – državne donacije se knjiže u korist prihoda u toku jednog ili više perioda.

Član 153.

Pod prihodovnim pristupom, državna donacija se priznaje i evidentira kao prihod u toku perioda i sučeljava sa povezanim rashodima koji trebaju da budu naknađeni iz tih prihoda.

Član 154.

Donacije povezane sa sredstvima koja se amortizuju, priznaju se kao prihod u periodima i u razmjeri u kojoj se obračunava amortizacija tih sredstava.

Član 155.

Državne donacije povezane sa sredstvima, uključujući i nenovčane donacije po fer vrijednosti, trebaju se priznati u bilansu stanja Društva iskazivanjem razgraničenog (odgođenog) prihoda ili tretiranjem kao odbitne stavke pri izračunavanju knjigovodstvenog iznosa tog sredstva.

Član 156.

Donacije namijenjene investiranju i nabavkama dugoročnih sredstava se iskazuju u prihodima u visini rashoda nastalih u obračunskom periodu, a koja se odnose na navedenu imovinu (amortizacija, utrošeni materijal, sitan inventar i slično).

Član 157.

Donacije iz prethodnog člana se u cjelini knjiže u korist računa (konta) Odloženo priznavanje prihoda.

Na kraju obračunskog perioda u prihode se unosi iznos koji odgovara amortizaciji ako se radi o nabavci stalnih nematerijalnih sredstava ili stalnih materijalnih sredstava.

U slučaju donacije koja je namijenjena za nabavku materijala, na kraju obračunskog perioda u prihode se unosi iznos koji odgovara utrošku materijala.

Član 158.

Ako Društvo nema obavezu da ispuni neke posebne uslove za primljenu donaciju, tada se takva primljena donacija priznaje kao ostali (vanredni) prihod perioda u kojem je primljena.

Član 159.

Ukoliko se izgradnja stalnog sredstva Društva u cjelosti finansira iz državne donacije, iznos godišnje amortizacije i iznos koji se sa Odloženih prihoda prenosi na Prihode od donacija bio bi jednak.

Član 160.

U finansijskim izvještajima će se objaviti:

- vrsta i veličina državnih donacija posebno, a posebno vrsta i veličina donacija drugih subjekata, te pomoći od države i drugih subjekata od kojih je proistekla direktna korist koja se može vrijednosno izraziti, i
- neispunjene uslove i druge nepredviđene događaje vezane za državnu pomoć i pomoć drugih subjekata koja je bila priznata.

VIII VREDNOVANJE I ISKAZIVANJE OBAVEZA

1. DUGOROČNE OBAVEZE

Član 161.

Dugoročne obaveze čine one obaveze čiji je obligacioni rok izmirenja duži od 1 godine (12 mjeseci), one mogu biti:

- obaveze prema povezanim pravnim licima i članovima preduzeća;
- obaveze prema kreditima, te finansijskim i robnim zajmovima;
- Obaveze po osnovu finansijskih najmov;
- Ostale dugoročne finansijske obaveze.

Iskazuju se po nominalnoj vrijednosti uvećanoj za kamate prema zaključenom ugovoru.

Član 162.

Obaveze iskazane u stranoj valuti preračunavaju se po srednjem kursu CB BiH na datum Bilansa stanja.

Dugoročni dio obaveza koje dospijevaju u roku od godine dana reklasifikuju se u kratkoročne obaveze.

2. KRATKOROČNE OBAVEZE

Član 163.

Kratkoročne obaveze su one obaveze čiji je obligacioni rok izmirenja maksimalno 1 godina (12 mjeseci) odnosno sve one obaveze koje dospijevaju u obračunskom periodu jedne kalendarske godine i one čine:

- Kratkoročne finansijske obaveze (obaveze po osnovu zajmova i kredita, obaveze za primljene avanse),
- Obaveze prema dobavljačima i druge obaveze (obaveze prema zaposlenima, obaveze za poreze i doprinose i druge takse),
- kratkoročne obaveze klasificirane u grupu sa sredstvima namijenjenim za prodaju ili otuđenje.

Član 164.

Kratkoročne obaveze se iskazuju u vrijednosti temeljem uredne isprave (računi, ugovori, ugovori o djelu, ugovori o privremenim i povremenim poslovima ,obračuni), uvećanoj za kamate sukladno sklopljenom ugovoru, propisu, odnosno odluci Uprave Društva.

IX VREDNOVANJE I ISKAZIVANJE PRIMANJA ZAPOSLENIH

Član 165.

Primanja zaposlenih su svi oblici naknada koje Društvo daje u zamjenu za usluge koje pružaju zaposlenici Društva.

Član 166.

(1) Primanja zaposlenih koja dospjevaju u roku od dvanaest mjeseci nakon kraja razdoblja u kojem je zaposlenik pružio svoje usluge predstavljaju kratkoročna primanja.

(2) U kratkoročna primanja spadaju:

- Plaće za efektivni rad po internim aktima Društva, porezi i doprinosi po zakonskim propisima;
- Naknade za kratkoročna odsustva, godišnji odmor, državne i vjerske praznike, bolovanje, osim bolovanja koje se može nadoknaditi od zdravstvenih fondova;
- Učešće u dobiti i premije isplative tokom dvanaest mjeseci nakon razdoblja u kojem zaposlenici pružaju povezane usluge.

Član 167.

Kratkoročna primanja zaposlenih u vrijeme odsustvovanja sa posla, bolovanje, godišnji odmor, ne mogu se kumulirati, odnosno zaposlenik naknadu po ovom osnovu može iskoristiti u periodu kad mu pripada i ne može ih koristiti u narednom razdoblju ili primati novčane naknade ako ne iskoristi pravo odsustvovanja sa posla.

Član 168.

(1) Primanja zaposlenih koja u cijelosti dospjevaju za isplatu po isteku dvanest mjeseci i više nakon kraja razdoblja u kojem su zaposlenici pružili usluge povezane sa tim primanjima, predstavljaju dugoročna primanja.

(2) Dugoročna primanja uključuju:

- Naknade za vrijeme duže spriječenosti za rad, dužeg odsustva zbog usavršavanja i druge odgođene naknade koje dospjevaju u roku dužem od dvanaest mjeseci po isteku razdoblja u kojem su zadržane;
- Jubilarne nagrade i druge nagrade za dugogodišnji rad;
- Učestvovanje u raspodjeli dobiti i premija koje dospjevaju u roku dužem od dvanaest mjeseci po isteku razdoblja u kojem je zaposlenik radio;
- Odgođene naknade koje dospjevaju u roku dužem od dvanaest mjeseci po isteku razdoblja u kojem su zarađene.

Član 169.

(1) Otpremnine su primanja čija obaveza nastaje na temelju prestanka radnog odnosa, a ne rada zaposlenika.

(2) Društvo treba priznati otpremninu kao obavezu i rashod, samo i isključivo ako je Društvo preuzelo obavezu da prekida radni odnos prije uobičajenog datuma penzionisanja ili osigurava otpremninu kao rezultat ponude date u namjeri da podstakne dobrovoljno raskidanje radnog odnosa.

Član 170.

(1) Priznavanje ostalih dugoročnih primanja predstavlja neto iznos sadašnje vrijednosti obaveze za definisana primanja na datum bilansa stanja, umanjena i povećana za fer vrijednost sredstava plana (planirane plaće u narednim godinama) iz kojih će se podmiriti obaveza prema zaposlenim.

(2) Utvrđivanje sadašnje vrijednosti obaveze vrši se metodom akumuliranih primanja raspoređenih tokom procesa rada za svakog zaposlenog odvojeno, korištenjem aktuarske tehnike radi sačinjavanja pouzdane procjene iznosa primanja koji su zaposlenici zaradili u zamjenu za pružene usluge u tekućem i prethodnom periodu.

X VREDNOVANJE I ISKAZIVANJE PRIHODA

Član 171.

Prihodi se priznaju po metodi fakturisane realizacije, u skladu s MRS 18 i drugim relevantnim standardima.

Član 172.

Prihod je povećanje ekonomske koristi tokom obračunskog razdoblja u obliku priliva ili povećanja sredstava ili smanjenja obaveza koje dovode do povećanja kapitala, osim onih povećanja koja se odnose na udjele učesnika u vlasničkom kapitalu.

Član 173.

Prihodi obuhvataju prihode i dobitke. Prihodi predstavljaju priticanje sredstava od redovne aktivnosti pravnog lica i iskazuju se kao:

- prihodi od prodaje roba i pružanja usluga,
- prihodi od ulaganja,
- prihodi od finansiranja i
- ostali prihodi.

Član 174.

Prihod od prodaje vode i usluga predstavlja fakturisanu i obračunatu vrijednost prodaje vode i pruženih usluga.

Član 175.

Prihod treba priznati onda kad postoji pouzdana vjerovatnoća priticanja ekonomske koristi u Preduzeće i kad se te koristi mogu efikasno izmjeriti.

Prihodi uključuju samo one bruto prilive ekonomske koristi koje Preduzeće primi ili potražuje na svoj račun.

Iznosi naplaćeni za račun trećih strana, kao što je porez na dodatnu vrijednost, zajednički prihod po ugovorima o zajedničkoj prodaji usluga i sl. ne smatraju se ekonomskim koristima koje pritiču u Preduzeće i ne dovode do povećanja kapitala.

Član 176.

Prihod se vrednuje po fer vrijednosti naknade koja je primljena ili se potražuje, pri čemu se uzima u obzir iznos svakog diskonta i rabata kao i iznos svih drugih popusta koji se odobre kupcu.

Isto tako može se pojaviti i slučaj kada je u vrijednost potraživanja i naplaćenog prihoda uračunata i kamata, fer vrijednost naknade utvrđuje se u iznosu koji se potražuje ili koji je naplaćen umanjeno za kamatu, a kamata se knjiži kao prihod od finansiranja.

Kad se vrši razmjena, proizvoda robe i usluga koje su slične prirode i vrijednosti, ta razmjena se ne smatra transakcijom koja donosi prihod, a mjeri se po fer vrijednosti robe ili usluge usklađene sa svim novčanim transakcijama vezanim za tu razmjenu.

Kada se roba ili usluga pruža u zamjenu za različitu robu ili uslugu, ta razmjena se smatra transakcijom koja donosi prihod.

Ukoliko se vrijednost primljene robe ili usluge ne može izmjeriti, prihod se mjeri po fer vrijednosti prodane robe ili usluge usklađene sa tržišnom vrijednošću.

Član 177.

Prihodi od prodaje robe, materijala i vlastitih proizvoda se priznaju onda kada su zadovoljeni svi sljedeći uslovi:

- Preduzeće je prenijelo na kupce sve značajne rizike i koristi od vlasništva nad robom, materijalom i proizvodom,
- Preduzeće ne zadržava uticaj na upravljanje i kontrolu u mjeri koja se obično povezuje s vlasništvom,
- Kad je moguće iznos prihoda pouzdano izmjeriti,
- Kad je vjerovatno da će transakcija biti praćena prilikom ekonomske koristi u pravnom licu,
- Kad se troškovi koji su nastali ili će nastati u vezi sa transakcijom mogu pouzdano izmjeriti.

Pružanje usluga

Član 178.

Kada se rezultat transakcije koji se sastoji od pružanja usluge može pouzdano procijeniti, prihodi povezani sa tom transakcijom se priznaju srazmjerno stepenu izvršenja usluge na datum bilansa stanja. Rezultat transakcije može se pouzdano procijeniti kad su zadovoljeni sljedeći uslovi:

- iznos prihoda može se pouzdano izmjeriti,
- kada je vjerovatno da će transakcija biti praćena prilikom ekonomske koristi u Preduzeće, stepen dovršenosti usluge može se pouzdano utvrditi na dan bilansa stanja,
- troškovi koji su nastali pri pružanju usluge i troškovi za dovršenje usluge mogu se pouzdano izmjeriti,
- prodane usluge koje su naplaćene, a nisu izvršene priznaju se kao obaveza na dan bilansa stanja.

Član 179.

Kad se rezultat transakcije koja se sastoji od pružanja usluge, ne može pouzdano procijeniti, prihodi se priznaju samo u visini priznatih rashoda koji se mogu povratiti..

Prihodi od ulaganja u finansiranje

Član 180.

Prihodi na osnovu upotrebe sredstva pravnog lica od strane drugih u vidu prinosa od kamata, tantijema, dividendi, priznaju se kada je vjerovetno da će transakcija biti praćena prilikom ekonomske koristi u Preduzeće i da se iznos prihoda može pouzdano utvrditi.

Prihod će se priznati na sljedećim osnovama:

- kamate se priznaju na principu metoda efektivne kamatne stope prinosa,
- kad se nenaplaćena kamata obračuna prije sticanja ulaganja koje donosi kamatu, naknadni se primitak kamate raspoređuje između razdoblja prije i razdoblja poslije sticanja, a samo se dio koji se odnosi na razdoblje poslije sticanja priznaje kao prihod,
- dividende se priznaju kad je ustanovljeno pravo dioničara na naplatu dividende,
- prihod od finansiranja priznaju se u periodu kad je transakcija izvršena (realizovane kursne razlike) i na dan bilansa stanja.

Član 181.

Kad se neizvjesna naplata pojavi poslije isporuke i poslije računovodstvenog iskazivanja prihoda, izvršit će se usklađivanje vrijednosti potraživanja na teret rashoda perioda. Neizvjesnost u naplati nastaje ako je istekao rok naplate potraživanja, kao i ako je dužnik duži period nelikvidan, odnosno nesolventan, na osnovu čega se može zaključiti da bi naplata potraživanja mogla biti realno ugrožena ili nemoguća. Potraživanje od kupca čiji je rok naplate stariji od 90 dana dospijeca za plaćanje, se rezerviše na teret rashoda tekućeg perioda ili na osnovu rokova iz Uputstva o fakturisanju i naplati.

XI VREDNOVANJE I ISKAZIVANJE RASHODA

1. TROŠKOVI POSLOVANJA

Član 182.

U skladu sa MRS 1, t.88 i 91. za prezentovanje finansijskih izvještaja, troškovi poslovanja preduzeća se vode prema važećem kontnom planu, po prirodnim vrstama, na sintetičkim (3-cifrenim) i analitičkim (4 i više cifara) kontima.

Rasčlanjivanje troškova materijala i usluga vrši se na način da rasčlanjeni troškovi mogu udovoljiti analizi istih u odnosu na planirane veličine.

2. RASHODI

Član 183.

Svi troškovi i rashodi koji se odnose na obračunsko razdoblje moraju biti obuhvaćeni u finansijskim izvještajima.

Član 184.

Kada se očekuje postizanje prihoda u više sljedećih obračunskih razdoblja, tada se priznavanje rashoda obavlja postupkom razumne alokacije rashoda na ta obračunska razdoblja.

Član 185.

Rashod se odmah priznaje u obračunskom razdoblju kada izdatak ne ostvaruje buduće ekonomske koristi i nema uslove da se prizna kao imovinska pozicija u bilansu stanja.

Član 186.

U skladu sa okvirom za sastavljanje i prezentovanje finansijskih izvještaja (MRS 1, t.78-80), rashode dijelimo na:

- rashode iz redovnih aktivnosti,
- gubitke koji proističu iz redovnih aktivnosti i gubitke koji ne moraju proisteći iz redovnih aktivnosti .
- naknadno utvrđeni rashodi iz predhodnih obračunskih razdoblja.

Rashodi iz redovnih aktivnosti imaju oblik odljeva ili smanjenja imovine kao što su novčani ekvivalenti, zalihe, nekretnine, postrojenja i oprema. (MSFI, t.78)
Gubici predstavljaju smanjenja ekonomskih koristi i kao takvi ne razlikuju se od drugih rashoda (MSFI, t.79).

Član 187.

Rashodi se priznaju u Bilansu uspjeha kada se smanjenje budućih ekonomskih koristi odnosi na smanjenje imovine ili povećanje obaveza, što ima za posljedicu smanjenje kapitala (Okvir MSFI , t.94)

Član 188.

Priznavanje rashoda u Bilansu uspjeha vrši se temeljem sljedećih kriterija:

- rashodi imaju za posljedicu smanjenje sredstava ili povećanje obaveza koji se mogu pouzdano izmjeriti (Okvir MSFI, t.94)
- priznavanje rashoda obavlja se postupkom razumne i sustavne alokacije na obračunska razdoblja, kada se očekuje da će ekonomske koristi proisteći tokom nekoliko (narednih) obračunskih perioda (amortizacija) (Okvir MSFI, t.96)
- rashodi se odmah priznaju u Bilansu uspjeha kada neki izdatak ne proizvodi nikakve buduće ekonomske koristi, a nema uslova da se prizna kao imovina u Bilansu stanja, (Okvir MSFI, t.97)
- rashod se odmah priznaje u Bilansu uspjeha i onda kada je nastala obaveza, a nema uslova da se prizna kao imovina u Bilansu stanja (primjer obaveze po garanciji za proizvod itd.), (Okvir MSFI , t.98).

Član 189.

Iznos gubitka iz potencijalnih događaja se priznaje kao rashod u Bilansu uspjeha i kao obaveza ili kao rezervisanja u Bilansu stanja, kada postoji vjerovatnoća da će potencijalni događaj stvoriti gubitak (rezervisanja za moguća nenaplativa potraživanja, rezervisanja za date garancije i druge slične stavke).

XII UTVRĐIVANJE, ISKAZIVANJE I RASPODJELA POSLOVNOG REZULTATA, FINANSIJSKO IZVJEŠTAVANJE

Član 190.

- (1) Društvo utvrđuje poslovni rezultat na temelju ostvarenih prihoda i rashoda u obračunskom periodu na koji se taj rezultat odnosi.
- (2) Poslovni rezultat se utvrđuje kao polugodišnji i godišnji. Polugodišnji poslovni rezultat se utvrđuje na datum 30. juni tekuće godine za proteklo polugodište. Godišnji poslovni rezultat se utvrđuje na dan 31. decembar tekuće godine za proteklu godinu.

Član 191.

- (1) Poslovni rezultat može biti pozitivan ili negativan. Pozitivan poslovni rezultat ili dobit nastaje u slučaju kad je iznos ukupnog prihoda veći od iznosa ukupnih rashoda. Iznos dobiti se

utvrđuje pozitivnom razlikom naznačenih elemenata. Dobit se utvrđuje u iznosima prije i poslije oporezivanja.

(2) Negativan poslovni rezultat ili gubitak nastaje u slučaju kad je iznos ukupnih prihoda manji od iznosa ukupnih rashoda. Iznos gubitka utvrđuje se negativnom razlikom naznačenih elemenata.

1. Finansijsko izvještavanje

Član 192.

Pri sastavljanju i prezentiranju finansijskih izvještaja Društvo je obavezno primijeniti standarde i pravila koja obuhvataju:

1. Zakon o računovodstvu i reviziji u FBiH, Zakon o porezu na dohodak, Zakon o PDV-u, Zakon o privrednim društvima i ostale zakonske propise koji regulišu ovu materiju;
2. Međunarodne računovodstvene standarde (MRS) i Međunarodne standarde finansijskog izvještavanja (MSFI);
3. Prateća uputstva, objašnjenja i smjernice koje donosi Odbor za međunarodne računovodstvene standarde (OMRS).

Član 193.

(1) Društvo sačinjava izvještaje u slijedećim rokovima:

- polugodišnje finansijske izvještaje najkasnije 31 dan od isteka datuma s kojim se vrši izvještavanje tj. do 31.07. tekuće godine,
- godišnje finansijske izvještaje 60 dana od završetka poslovne godine, tj. do posljednjeg dana februara tekuće godine za prethodnu godinu.
- godišnje izvještaje o poslovanju, 60 dana od završetka poslovne godine, tj. do posljednjeg dana februara tekuće godine za prethodnu godinu.

(2) Društvo izvještaje iz stava (1) predaje ovlaštenoj instituciji osnovanoj posebnim zakonom, koja obavlja kontrolu i obradu finansijskih izvještaja te vodi jedinstveni registar finansijskih izvještaja - Agencija za finansijske, informatičke i posredničke usluge d.d. Sarajevo (u daljem tekstu: AFIP)

(3) Finansijski izvještaji se pripremaju u skladu sa važećom zakonskom regulativom. Finansijski izvještaji obuhvataju: bilans stanja, bilans uspjeha, izvještaj o gotovinskim tokovima, izvještaj o promjenama na kapitalu i bilješke uz finansijske izvještaje. Isti trebaju biti usaglašeni sa šemom računovodstvenih izvještaja.

(4) Godišnji izvještaj o poslovanju Društva se priprema u skladu sa članom 40. Zakona i obavezno sadrži sve značajne događaje nastale u razdoblju od završetka poslovne godine do datuma predaje finansijskog izvještaja.

(5) Društvo je uz godišnje izvještaje dužno dostaviti i odluku o utvrđivanju godišnjih finansijskih izvještaja od strane nadležnog organa te odluku o prijedlogu raspodjele dobiti ili pokrića gubitka.

(6) Društvo je dužno dostaviti i revizorski izvještaj sa priloženim finansijskim izvještajima koji su bili predmet evidentiranja AFIP-a. Rok za predaju AFIP-u revizorskog izvještaja sa priloženim finansijskim izvještajima koji su bili predmet revidiranja, je najkasnije kraj tekuće godine za prethodnu godinu.

Član 194.

(1) Društvo izrađuje polugodišnje i godišnje izvještaje o poslovanju, za Društvo u cjelini.

(2) Osnov za izradu ovih izvještaja su utvrđeni finansijski izvještaji: bruto bilans stanja, bilans uspjeha, izvještaj o gotovinskim tokovima, izvještaj o promjenama u kapitalu, bilješke uz finansijski izvještaj.

(3) Izvještaj o poslovanju sadrži podatke o ostvarenim veličinama prethodnog i planu i ostvarenju izvještajnog perioda i to: osnovnim pokazateljima poslovanja, uslugama, prihodima, rashodima, rezultatu poslovanja, investicionim ulaganjima, ljudskim resursima, unutrašnjoj zaštiti i poslovnim informacijama, kojima se obuhvataju pojedini segmenti rada, poslovanja i razvoja Društva.

(4) Godišnji izvještaj o poslovanju se dostavlja Upravi Društva, Nadzornom odboru, Skupštini i Direktoru Odjela za internu reviziju.

(5) Polugodišnji izvještaj o poslovanju se dostavlja Upravi Društva, Nadzornom odboru i Direktoru odjela za internu reviziju.

Član 195.

Pri sastavljanju računovodstvenih iskaza, bilansa stanja i bilansa uspjeha, kao i drugih izvještaja, odgovorna lica su dužna poštovati standarde i pravila u skladu sa članom 33. Zakona kao i računovodstvene politike i ostale odredbe definisane ovim pravilnikom.

Član 196.

Odluku o rasporedu dobiti i načinu pokrića gubitka donosi Skupština Društva, na prijedlog Uprave Društva i na osnovu mišljenja Nadzornog odbora.

XIII POTENCIJALNI DOGAĐAJI I DOGAĐAJI NASTALI NAKON DATUMA BILANSA STANJA

Član 197.

(1) Potencijalni događaji su stanja ili situacije, kod kojih će se krajnji rezultat, dobit ili gubitak, potvrditi samo u slučaju da se dogodi ili ne dogodi jedan ili više neizvjesnih budućih događaja.

(2) Procjena ishoda i finansijskog efekta potencijalnih događaja određuje se odlukom Nadzornog odbora prilikom godišnjeg popisa, a na prijedlog Centralne popisne komisije ili Odlukom Uprave Društva na prijedlog pojedinih pogona-sektora/službi. Odluka se temelji na razumijevanju informacije koja je na raspolaganju do datuma kada su finansijski izvještaji odobreni za objavljivanje i obuhvataju prikaz događaja koji su se dogodili nakon datum bilansa stanja.

Član 198.

Među faktorima koje Nadzorni odbor/Uprava Društva uzima u obzir pri procjeni potencijalnih događaja se nalaze:

- Potraživanja čija je naplata u toku na datum kada su finansijski izvještaji odobreni za objavljivanje;
- Mišljenje pravnih stručnjaka ili drugih savjetnika u pogledu sudskih sporova koje vodi Društvo, odnosno koji se vode protiv Društva;
- Bankrot ključnih kupaca;
- Otkriće rizika ili greške koje iniciraju da su finansijski izvještaji materijalno drugačiji od prezentiranih.

Član 199.

(1) Iznos gubitka iz potencijalnih događaja treba priznati kao rashod u bilansu uspjeha i kao obavezu ili rezervisanje u bilansu stanja, ako postoji vjerovatnoća da će budući događaji, uzimajući u obzir svaku mogućnost naplate, potvrditi da je neko sredstvo umanjeno ili da je obaveza nastala na datum bilansa stanja i ako se realno može procijeniti iznos tog gubitka.

(2) Ako postoji vjerovatnoća da će potencijalni događaj stvoriti gubitak, tada se događaj treba smatrati nastalim i taj gubitak iskazati u finansijskim izvještajima.

(3) Bilo kakva dopunska vjerovatnoća gubitka se objavljuje u zabilješkama uz finansijske izvještaje, ako postoji mogućnost da dođe do većeg gubitka od iskazanog iznosa.

(4) Ako su neizvjesnosti koje su dovele do potencijalnog događaja, pojedinačne transakcije, zajedničke većem broju sličnih transakcija, tada iznos tog potencijalnog događaja ne mora biti pojedinačno određen, već se može temeljiti na grupi sličnih transakcija.

(5) Ukoliko ne postoje dovoljni i valjani dokazi na osnovu kojih se vrši procjena mogućeg gubitka, tada se takav gubitak ne priznaje kao rashod, odnosno obaveza ili rezervisanje.

(6) U tom slučaju, u zabilješkama uz finansijske izvještaje će se objaviti postojanje i priroda potencijalnog događaja koji nije bio priznat kao gubitak.

(7) Potencijalni gubitak će se priznati ili anulirati ako se moguća obaveza može kvalitativno i kvantitativno sučeljavati sa odgovarajućim kontra – potraživanjem od trećih lica.

(8) Dobici iz potencijalnih događaja se ne priznaju u bilansu uspjeha i drugim finansijskim izvještajima prije dana njihovog nastanka.

(9) Postojanje dobitka iz potencijalnog događaja treba objaviti u zabilješkama uz finansijske izvještaje, ako je vjerovatno da će se taj dobitak i ostvariti.

(10) U zabilješkama uz finansijske izvještaje treba objaviti:

- Prirodu potencijalnog događaja;
- Faktore neizvjesnosti koji mogu uticati na budući ishod;
- Procjenu finansijskog učinka ili izvještaj o tome da se takva procjena ne može sačiniti.

(11) Za događaje nastale nakon datuma bilansa stanja treba korigovati sredstva i obaveze, uz uslov da pružaju dodatne informacije i dokaze za određivanje iznosa koji se odnosi na stanje koje postoji na datum bilansa stanja. Za potraživanja od kupaca nastala prije datuma bilansa stanja za koja se utvrdi da je pokrenut stečajni postupak nakon datuma bilansa stanja, a prije odobrenja finansijskog izvještaja, izvršit će se korekcija gubitka i povećati rashod po tom osnovu u bilansu uspjeha na datum bilansa stanja, ako je stečaj pokrenut ili se za stečaj saznalo u periodu između datuma bilansa stanja i datuma kada je bilans odobren.

Član 200.

Korekcija sredstava i obaveza se ne vrši za događaje koji su nastali nakon datuma bilansa stanja, ako se ti događaji ne odnose na stanja koja su evidentirana na datum bilansa stanja:

- Opadanje tržišne vrijednosti ulaganja nakon datuma bilansa stanja ne odnosi se na stanje na datum bilansa, pa ih ne treba ni uzeti u obzir kod izrade finansijskih izvještaja. Ove, kao i sve slične promjene, će se objaviti u zabilješkama finansijskih izvještaja jer iste imaju uticaj na razumijevanje položaja Društva u narednom periodu;
- Ulazak u značajne poslovne kombinacije nakon datuma bilansa stanja ili rashodovanja nekih poslovnih cjelina;
- Objava planova koji se tiču prestanka ključnih aktivnosti odnosno operacija;
- Razaranje ili uništenje značajnih poslovnih cjelina;
- Objava značajnog restrukturiranja Društva;
- Značajan transfer vlasništva;
- Velike promjene u kursovima stranih valuta, promjene poreznih stopa, odnosno fiskalnog sistema.

XIV PROMJENE RAČUNOVODSTVENE POLITIKE I RAČUNOVODSTVENA PROCJENA

Član 201.

- (1) Računovodstvene politike su posebna načela, principi, osnove, konvencije, pravila i praksa usvojeni od strane Društva prilikom pripremanja i prezentiranja finansijskih izvještaja.
- (2) Računovodstvena procjena temelji se na aktuelnim informacijama o djelovanju nesigurnosti u poslovanju.
- (3) Zbog potrebe da se vrši uporedba finansijskih izvještaja tokom određenog perioda radi uočavanja trendova u finansijskom položaju Društva, uspješnosti i promjenama u gotovinskim tokovima, neophodno je obezbijediti da se u svakom periodu primjenjuju iste računovodstvene politike.

Član 202.

Promjene u računovodstvenoj politici treba da se učine samo ako je to zahtijevano Međunarodnim standardima ili tumačenjem tijela za donošenje Međunarodnih računovodstvenih standarda (MRS) i Međunarodnih standarda finansijskog izvještavanja (MSFI) ili ako će promjena rezultirati prikladnijim predstavljanjem događaja i transakcija u finansijskim izvještajima Društva.

Član 203.

- (1) Promjena u računovodstvenoj politici može se primijeniti unazad ili unaprijed. Primjena unaprijed može se izvršiti samo onda ako je primjena unazad neizvodljiva. Primjena unazad rezultira u primjeni nove računovodstvene politike na događaj i transakcije kao da je nova politika uvijek bila u upotrebi.
Primjena unazad znači da se nova politika primjenjuje na postojeća stanja od datuma promjene i na događaje koji se budu dešavali poslije datuma promjene.
- (2) Promjena računovodstvene politike primjenjivat će se uvijek unazad osim ako iznos bilo kojeg iz tog proizašlog usklađivanja, koji se odnosi na raniji period nije moguće razumno utvrditi. Svako proizašlo usklađivanje treba biti iskazano kao usklađivanje početnog stanja zadržanih zarada.
- (3) Uporedne informacije treba da budu prepravljene, osim ako je to nepraktično učiniti. Efekti promjene u računovodstvenim procjenama trebaju biti uključeni u bilans uspjeha u periodu na koji se ta promjena odnosi (ukoliko promjena utiče samo na tekući period), odnosno na buduće periode.

Član 204.

- (1) Ne smatra se promjenom u računovodstvenim politikama:
 - Usvajanje i primjena računovodstvene politike za događaje ili transakcije koje se sadržinom razlikuju od uobičajenih;
 - Usvajanje i primjena nove računovodstvene politike za događaje i transakcije koje se nisu pojavile u prethodnom periodu.
- (2) Efekti promjene u računovodstvenoj politici, nastali po osnovu usvajanja novih MRS, evidentiraju se na način da se promijene početna stanja zadržanih zarada.
- (3) Kada promjena računovodstvene politike ima materijalni efekt na tekući period ili prethodne periode, Društvo je obavezno objaviti slijedeće:

- Razloge promjene;
- Iznos usklađivanja priznat u dobitku ili gubitku tekućeg perioda ili iznos usklađivanja za tekući period i za svaki prezentirani period;
- Iznos usklađivanja koji se odnosi na periode koji prethode prekidima uključenim u uporedne informacije;
- Činjenicu da uporedne informacije jesu prepravljene ili da je to nepraktično učiniti.

Član 205.

(1) Vršenje računovodstvenih procjena podrazumijeva prosuđivanje zasnovano na posljednjim raspoloživim, pouzdanim informacijama, npr. iznos sumnjivih i spornih potraživanja, iznos zastarjelih zaliha, fer vrijednost finansijskih sredstava ili obaveza, vijek upotrebe i obaveze po garancijama.

(2) Efekat promjene računovodstvene procjene se ne iskazuje za prethodni period. Priznavanje efekata promjene računovodstvene procjene treba se vršiti unaprijed, njenim uključivanjem u dobit ili gubitak u periodu promjene ako promjena utiče samo na taj period ili ako promjena utiče na oba perioda, onda u periodu promjene i budućem periodu.

Član 206.

(1) Greške se mogu pojaviti u vezi sa priznavanjem, vrednovanjem, prezentacijom ili objavljivanjem elemenata finansijskih izvještaja. Finansijski izvještaji nisu u skladu sa MSFI ako sadrže materijalno značajne greške.

(2) Potencijalne greške tekućeg razdoblja otkrivene u tom razdoblju ispravljaju se prije nego se Finansijski izvještaji razdoblja zaključe i odobre za izdavanje.

(3) Materijalno značajne greške otkrivene u kasnijim razdobljima, koje se odnose na prethodna razdoblja ispravljaju se u uporednim informacijama prezentiranim u finansijskim izvještajima za to kasnije razdoblje. Greška iz prethodnog razdoblja treba se ispraviti retroaktivnim ispravljanjem u prvom setu finansijskih izvještaja odobrenom za izdavanje nakon otkrivanja tih grešaka.

(4) Retroaktivno ispravljanje greške podrazumijeva ispravke za najranije prezentirano razdoblje koje je moguće.

(5) Ispravka greške izvršit će se na teret akumulirane dobiti prethodnog razdoblja. Materijalno značajna greška je greška čiji je vrijednosni iznos jednak ili veći od vrijednosti 2 % (promila) od ostvarenog prihoda u toj godini.

(6) Ispravka greške treba biti iskazana kao usklađivanje prethodnog stanja zadržane dobiti.

XV POREZ NA DOBIT

Član 207.

(1) Računovodstvena dobit je neto dobit ili gubitak za razdoblje prije oduzimanja poreza.

(2) Oporeziva dobit (porezni gubitak) je dobit (gubitak) razdoblja, određena u skladu s propisima utvrđenim od strane poreznih vlasti, po kojima je porez na dobit naplativ (nadoknativ).

(3) Tekući porez je iznos plaćenog poreza na dobit, koji se odnosi na oporezivu dobit (porezni gubitak) za razdoblje.

(4) Tekući porez za tekuća i prethodna razdoblja treba priznati kao obavezu, u visini neplaćenog iznosa. Ako je već plaćeni iznos za tekuće i prethodna razdoblja veći od iznosa koji dopijeva za ta razdoblja, višak treba priznati kao sredstvo.

Član 208.

Odgodena poreska sredstva su iznosi poreza na dobit za povrat u budućim razdobljima, a odnose se:

- na privremene razlike koje se mogu odbiti;
- na prenesene neiskorištene poreske gubitke;
- na prenesene neiskorištene poreske olakšice.

Član 209.

Odgodeno porezno sredstvo trebalo bi priznati za prenošenje neiskorištenih poreznih gubitaka i neiskorištenih poreznih kredita, do visine za koju je vjerovatno da će buduća oporeziva dobit biti raspoloživa, i za koju se mogu iskoristiti neiskorišteni porezni gubici i neiskorišteni porezni krediti.

Član 210.

Pri ocjenjivanju vjerovatnosti da će oporeziva dobit biti raspoloživa, prema kojem se neiskorišteni gubici i poreske olakšice mogu ostvariti, razmatraju se kriteriji:

- ima li dovoljno oporezivih privremenih razlika čija će posljedica biti oporezivi iznosi prema kojima se neiskorišteni poreski gubici i neiskorištene poreske olakšice mogu ostvariti prije njihova isteka;
- postoji li vjerovatnost da će imati oporezivu dobit prije isteka neiskorištenih gubitaka i poreskih olakšica;
- proističu li neiskorišteni poreski gubici iz prepoznatljivih uzroka koji se vjerovatno neće ponoviti, i
- jesu li mogućnosti poreskog planiranja raspoložive Društvu koje će stvoriti oporezivu dobit u razdoblju u kojem se neiskorišteni poreski gubici i neiskorištene poreske olakšice mogu ostvariti.

XVI RAČUNOVODSTVENI NADZOR I REVIZIJA

Član 211.

Računovodstveni nadzor provodi se od strane rukovodioca računovodstva, odnosno ovlaštenih revizora kontrolom isprava na kojima se temelji knjiženje u knjigovodstvu, neposrednom kontrolom korištenja i raspolaganja sredstvima Društva i revizijom finansijskog i materijalnog poslovanja pojedinih dijelova Društva.

Član 212.

(1) Revizija je postupak provjere i ocjene finansijskih izvještaja te podataka i metoda koje se primjenjuju pri sastavljanju finansijskih izvještaja, na temelju kojih se daje stručno i neovisno mišljenje o istinitosti objektivnosti finansijskog stanja, rezultata poslovanja i novčanih tokova pravne osobe, u skladu sa MRS, MSFI i drugim propisima u Federaciji BiH u cilju zaštite javnog interesa kod javnog prezentiranja finansijskih izvještaja.

(2) Revizija finansijskih izvještaja obavlja se u skladu s ovim pravilnikom i MRS uz poštovanje Kodeksa profesionalne etike revizora i pravila revizorske struke te drugih pravila i propisa koji reguliraju ovu oblast.

Član 213.

(1) Reviziju finansijskih izvještaja obavljaju osobe koje imaju profesionalno zvanje ovlašteni revizor, koje posjeduju važeću licencu za rad na poslovima revizije finansijskih izvještaja i koje su uposlene ili angažirane u Društvu za reviziju.

(2) Društvo kao pravna osoba vrši izbor Društva za reviziju na osnovu odluke Odbora za reviziju i Zakona i javnim nabavkama, a u skladu sa Statutom Društva. Društvo za reviziju koje je odabrano, ne može vršiti reviziju uzastopno dulje od 5 (pet) godina, računajući od dana otpočinjanja primjene Zakona.

(3) Izuzetno, reviziju kod iste pravne osobe Društvo za reviziju može obavljati još 2 (dvije) godine nakon isteka roka iz stava (2) ovog člana, ukoliko osigura da reviziju izvrši drugi revizor.

(4) Ako nadležni organi za kontrolu finansijskog i materijalnog poslovanja sprovedu kontrolu ili vrše reviziju poslovanja Društva, rukovodilac računovodstva stavlja im na raspolaganje potrebne isprave i daje im objašnjenja o provedenim postupcima u evidentiranju i dokumentaciji.

Član 214.

Društvo za reviziju i ovlašteni revizor ne mogu obavljati reviziju kod Društva:

- ako je Društvo za reviziju ili ovlašteni revizor vlasnik udjela Društva;
- gdje je Društvo za reviziju učestvovalo u vođenju poslovnih knjiga ili izradi finansijskih izvještaja Društva za godinu za koju se obavlja revizija;
- ako su Društvo za reviziju i Društvo povezani na način da bi mogla postojati sumnja u nezavisnost i nepristrasnost revizije;
- gdje je ovlašteni revizor član Nadzornog odbora, Uprave Društva ili zaposlenik, njegov bračni drug, njegov srodnik po krvi u prvoj liniji do drugog stepena;
- ako na bilo koji način postoje druge okolnosti koje dovode do sumnje u njihovu nezavisnost i nepristrasnost.

Član 215.

U izvještaju o izvršenoj reviziji finansijskih izvještaja izražava se mišljenje o tome prikazuju li finansijski izvještaji istinito i objektivno po svim materijalno značajnim pitanjima finansijsko stanje i rezultate poslovanja Društva, promjene na kapitalu i tokove gotovine u obračunskom razdoblju na koje se odnosi revidirani finansijski izvještaj, kao i jesu li izvještaji sastavljeni u skladu sa MRS, odnosno MSFI. Mišljenje ovlaštenog revizora mora biti izraženo u skladu s MRS i može biti pozitivno, mišljenje sa rezervom, negativno ili u formi u kojoj se revizor uzdržava od davanja mišljenja.

XVII KAZNENE ODREDBE

Član 216.

Nepostupanje u skladu sa odredbama Zakona, ovog pravilnika i drugih propisa koji regulišu ovu materiju, podliježe sankcijama utvrđenim članom 69. Zakona.

XVIII PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 217.

(1) Otvaranje konta u kontnom planu vrši se na osnovu ukazane potrebe na jednom mjestu u Društvu.

(2) Obaveza Društva je da u skladu sa članovima 74. i 75. Zakona, prilagodi kontni okvir, sadržaj i formu finansijskih izvještaja.

Član 218.

Zaposlenici koji kreiraju poslovni proces i njihova ovlaštenja za naloge poslovnih događaja, te nivo odgovornosti svakog pojedinačnog lica koje učestvuje u poslovnom procesu, određen je Pravilnikom o radu u dijelu Sistematizacija poslova i radnih mjesta Društva.

Član 219.

Na sva pitanja koja nisu regulisana ovim pravilnikom primjenjuju se Zakon o računovodstvu i reviziji u Federaciji BiH, Zakon o računovodstvu i reviziji BiH, Međunarodni računovodstveni standardi (MRS), Međunarodni standardi finansijskog izvještavanja (MSFI) i svi podzakonski akti donešeni na osnovu navedenih zakonskih propisa.

Član 220.

Izmjene i dopune računovodstvenih politika donosi Nadzorni odbor.

Član 221.

Stupanjem na snagu ovog Pravilnika prestaje da važi Pravilnik o računovodstvenim politikama broj: 02-03/10 od 23.07.2010.godine.

Član 222.

Ovaj Pravilnik stupa na snagu narednog dana od dana donošenja, a primjenjivat će se od 01.01.2014.godine.

Broj: 12-02/14

U Sarajevu, 26.03.2014. godine.

Predsjednik Nadzornog odbora

Imamović Edina, dipl.ing.arh.

Na osnovu člana 19. Zakona o javnim preduzećima u F BiH
pravno verifikovala

Branković Ševala, dipl.pravnik